

LATVIJAS REPUBLIKAS
LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Gala ziņojums

par vides piekļūstamības ekspertu konsultācijām

ES fondu projektu īstenošanas vietās

Pasūtītājs	Izpildītājs	Datums
Labklājības ministrija	Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO	25.11.2021.

SATURS

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI	2
Ievads	3
Kopsavilkums	5
Summary	7
Atskaite par sniegtajām konsultācijām	10
1. Projektu sadalījums pēc SAM pasākuma.....	10
2. Detalizēta apsekoto objektu analīze sadalījumā pa jomām.....	13
3. Sadalījums pēc objektu īstenošanas posma	14
4. Objektu vērtējums	15
5. Vides piekļūstamības novērtējums.....	17
6. Detalizēta apsekoto objektu analīze sadalījumā pa jomām.....	18
SAM 9.3.1. objektu novērtējums.....	18
SAM 5.5.1. objektu novērtējums.....	26
SAM 5.6.2. objektu novērtējums.....	31
SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. objektu novērtējums	34
SAM 9.3.2. oObjektu novērtējums	37
7. Secinājumi.....	41
8. Ieteikumi.....	43
9. Vides piekļūstamības konsultāciju saņēmēju aptauja par konsultāciju kvalitāti un lietderību	
44	

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
DP	Darbības programma
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
HP	Horizontālais princips
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KF	Kohēzijas fonds
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
SAM	Specifiskais atbalsta mērķis
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrija
VI	Vienlīdzīgas iespējas
DI	Deinstitutionalizācija
FT	Funkcionālie traucējumi
DAC	Dienas aprūpes centrs
ĢVPP	Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums
VSAC	Valsts sociālās aprūpes centrs

IEVADS

Tiesības uz patstāvīgu dzīvesveidu un vienlīdzību cilvēkiem ar invaliditāti nav iespējams nodrošināt bez piekļūstamības būvētai un virtuālajai videi, informācijas un komunikācijas tehnoloģijām, precēm un pakalpojumiem, tostarp transportam un infrastruktūrai.

Lai gan piekļūstamības nozīmīgums ir minēts daudzos cilvēktiesību dokumentos un ir skarts arī valstu normatīvajos aktos, pamatdokuments, kas nosaka pieejamību kā būtiskāko priekšnoteikumu cilvēku ar invaliditāti tiesību nodrošināšanā, ir ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām.

ANO konvencija ir starptautisks cilvēktiesību līgums, kurā noteikts, ka visiem cilvēkiem ar invaliditāti ir jābūt nodrošinātām cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Tajā noteikts, ka cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības, tāpat kā jebkuram citam, piedalīties sabiedrības pilsoniskajā, politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē. Konvencijā ir teikts, kas valsts un privātajām iestādēm ir jā dara, lai nodrošinātu un veicinātu šo tiesību pilnīgu izmantošanu visiem cilvēkiem ar invaliditāti. ANO konvencija ir dokuments, kas pirmoreiz vēsturē definē izslēgšanu no sabiedrības pieejamības trūkuma dēļ kā diskrimināciju.

Konvencija nosaka invaliditātes cilvēktiesību modeli, kas cilvēku ar invaliditāti uztver nevis kā labdarības, medicīniskās aprūpes un sociālās aizsardzības objektu, bet gan kā tiesību subjektu, kam ir jābūt iespējai pašam pastāvēt par savām tiesībām un aktīvi iekļauties sabiedrības dzīves norisēs.

Pieejamības jēdziens konvencijā ir definēts divējādi – gan kā atsevišķs pants (9. pants), gan kā viens no vispārējiem princips, kas savukārt iekļauts daudzos citos konvencijas pantos: tiesas pieejamība, patstāvīgs dzīvesveids un iekļaušana sabiedrībā, vārda un uzskatu brīvība un pieeja informācijai, izglītība, veselība, adaptācija un rehabilitācija, darbs un nodarbinātība, pienācīgs dzīves līmenis un sociālā aizsardzība, līdzdalība politiskajā un sabiedriskajā dzīvē, līdzdalība kultūras dzīvē, atpūta, brīvā laika pavadīšana un sports.

ANO konvencija ir pirmais starptautiskais cilvēktiesību dokuments, ko ratificējusi ES kā valstu savienība, tādējādi uzsverot cilvēku ar invaliditāti tiesību jautājumu nozīmīgumu, tostarp uzsverot pieejamību kā rīku šo tiesību realizācijai.

Neraugoties uz to, ES nevar tieši ietekmēt piekļūstamas būvvides nodrošināšanu katrā dalībvalstī, tomēr tās izveidotajā kopīgajā stratēģijā nozīmīga vieta atvēlēta piekļūstamības jautājumiem. 2021. gada martā Eiropas Komisija pieņēma stratēģiju attiecībā uz personu ar invaliditāti tiesībām 2021.–2030. gadam, kas balstīta uz ANO konvenciju. Stratēģija nosaka mērķus un darbības, kas veicamas ES līmenī, kā arī atbalstu ES dalībvalstīm šīs stratēģijas īstenošanā.

Augstāk minētajā stratēģijā 2020.–2030. gadam, nodrošinot no šķēršļiem brīvu Eiropu, paredzētas vairākas pieejamību veicinošas aktivitātes:

- iespēja ne tikai brīvi dzīvot un pārvietoties, bet arī piedalīties demokrātiskajos procesos;
- iespēja dzīvot cieņpilnu dzīvi neatkarīgi, veicinot tādus procesus kā DI, sociālā aizsardzība un nediskriminācija darba vietā;
- vienlīdzīga līdzdalība ar mērķi pasargāt cilvēkus ar invaliditāti no jebkāda veida diskriminācijas un vardarbības, lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas un pieeju tiesai, izglītībai, kultūrai, sportam un tūrismam, kā arī vienlīdzīgu iespēju saņemt veselības aprūpes pakalpojumus.

Pēdējās dekādēs pieņemtie ES likumdošanas akti dažādās jomās ir orientēti uz pieejamākas/pieklūstamākas vides nodrošināšanu cilvēkiem ar invaliditāti. ES Direktīva par produktu un pakalpojumu pieklūstamības prasībām nosaka prasības dažādu produktu un pakalpojumu pieklūstamībai. ES Direktīva par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu pieklūstamību paredz digitālās vides pieklūstamības nodrošināšanu, savukārt Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva nodrošina plašsaziņas līdzekļu pieklūstamības uzlabošanu. Jau vairākus gadu desmitus cilvēku ar invaliditāti situācijas uzlabošanā būtiska nozīme ir ES struktūrfondu ieguldījumiem infrastruktūras attīstībā. ES fondu regulas nosaka, ka, izmantojot ES finansējumu, nevar tikt radīti jauni šķēršļi un visiem izveidotajiem pakalpojumiem jābūt pilnībā pieklūstamiem. Tādējādi ES struktūrfondu finansējums palīdz mazināt nabadzību un sociālo izslēgtību, uzlabot izglītības iegūšanas un nodarbinātības iespējas, mazinot sociālo nevienlīdzību un veicinot solidaritāti.

ES nodrošina finansējumu plašam projektu un programmu klāstam, kas aptver tādas jomas kā reģionālā un pilsētu attīstība, nodarbinātība un sociālā iekļaušana, lauksaimniecība un lauku attīstība, jūrlietu un zivsaimniecības politika, pētniecība un inovācija. Visās šajās jomās tieši vai pastarpināti ir ietverti pieejamības nodrošināšanas jautājumi.

Cilvēku ar invaliditāti tiesību jautājumi bija izvirzīti kā vispārēji *ex-ante* nosacījumi dalībvalstīm ES fondu finansējuma saņemšanai 2014.–2020. gada plānošanas periodā, un pieejamības jautājums tiek skatīts kā viens no būtiskiem priekšnosacījumiem.

2014.–2020. gada plānošanas periodā Latvijā īpaša uzmanība tika veltīta, lai nodrošinātu Kohēzijas politikas fondu atbalstītās fiziskās vides, transporta, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju, citu sabiedrībai paredzēto objektu un pakalpojumu pieklūstamības uzlabošanu personām ar invaliditāti.

Ziņojumā ir apkopots vides pieejamības ekspertu veiktais novērtējums, konsultējot ERAF un KF finansējuma saņēmējus dažādos projektu īstenošanas procesos.

KOPSAVILKUMS

Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO laika posmā no 2021. gada 9. jūnija līdz 28. oktobrim LM uzdevumā (2021. gada 9. jūnija līgums Nr. 09.06.2021. /Nr. LM2021/24-1-1325/31e) nodrošināja 100 vides piekļūstamības konsultācijas projektu īstenošanas vietās pavisam kopā 55 ERAF un KF projektiem (turpmāk – konsultācijas) un apkopoja 15 labās prakses piemērus, un sagatavoja šo ziņojumu par sniegtajām konsultācijām.

Balstoties uz LM izstrādātajām Vides pieejamības vadlīnijām publiskām būvēm un telpām un publiskajai ārtelpai¹, MK noteikumiem Nr. 331 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-15 “Publiskas būves”, kā arī pēdējās konsultācijās atsaucoties uz MK noteikumiem Nr. 693 “Būvju vispārīgo prasību būvnormatīvs LBN 200-21”², katrā konsultācijā eksperti novērtēja būvniecības objekta piekļūstamību cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem.

Lielākā daļa (68%) no apsekotajiem objektiem bija sociālo pakalpojumu sniegšanas vietas, kas saistītas ar DI ieviešanu. Šādiem objektiem vides piekļūstamības nodrošināšana ir svarīga pakalpojuma kvalitātes daļa, kā arī prasības pēc vides piekļūstamības ir augstākas, ņemot vērā pakalpojumu mērķa grupas intereses un vajadzības.

Savukārt 13% objekti saistīti ar tūrismu, 7% veselības pakalpojumu sniegšanu, 6% izglītības iestāžu mācību vidi, 4% kultūras telpu un 2% saistīti ar uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanu.

33 projektiem tika sniegtas konsultācijas par izstrādāto būvprojektu vai tehnisko projektu, 12 projektiem tika sniegtas konsultācijas būvniecības procesa laikā, savukārt 55 konsultācijas – par pabeigtajiem projektiem. Lielākā daļa apsekoto projektu bija pabeigti, attiecīgi tajos bija ierobežotas iespējas ieviest praktiskus uzlabojumus būvvidē. Tomēr šajās vietās labāk varēja redzēt pieļautās kļūdas un sniegt konsultāciju par pielāgojumiem interjera iekārtojumā. Pielāgojumi interjera iekārtojumā nav ietverti MK noteikumos, bet ir svarīgi piekļūstamības nodrošināšanā.

Par katru apsekoto objektu tika sagatavots konsultēšanas akts par vides un informācijas piekļūstamības nodrošināšanas pasākumiem personām ar kustību, redzes, dzirdes un garīgās attīstības traucējumiem. Konsultēšanas aktā tika norādīti konstatētie trūkumi vai nepilnības, kā arī sniegtas rekomendācijas piekļūstamības nodrošināšanai. ES fondu projektos finansējuma saņēmēja atbildība ir izvērtēt konstatēto trūkumu būtiskumu un iespēju robežās tos novērst.

Vides piekļūstamības novērtējumam tika izmantotas divas metodes: 1) ēkām un tām pieguļošai teritorijai un 2) ārtelpai – dabas takām un ielām.

Projektu novērtēšanai tika izmantoti iepriekš izstrādāti kritēriji, kas deva iespēju saņemt skaitlisko vērtējumu – piekļūstamības koeficientu, iedalot visus objektus trīs līmeņos –

¹ http://sf.lm.gov.lv/f/files/vienlidzigas_iespejas_2014-2020/pieejamiba_12042018_LM_vadlinijas.pdf

² <https://likumi.lv/ta/id/326992-buvju-visparigo-prasibu-buvnormativs-lbn-200-21>

cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem pieejamos, daļēji pieejamos un nepieejamos. Savukārt ārtelpas objektu vērtējums tika izteikts procentos, iedalot objektus pieejamos, daļēji pieejamos un nepieejamos.

60 būvētie objekti jeb 60% no visiem apsekotajiem ir novērtēti kā pieejami, savukārt 33% objektu ir veicami uzlabojumi vides piekļuves uzlabošanā, un tie ir daļēji pieejami. No 10 ārtelpas objektiem 9 novērtēti kā pieejami, bet viens kā nepieejams.

Latvijas būvnormatīvu prasības³ nosaka, ka piekļūstamības normu ievērošana ir obligāta visos rekonstruējamos un jauncelamos objektos, tomēr, apsekojot ERAF un KF projektus, secināts, ka daļa objektu pilnīgi neatbilst piekļūstamības prasībām vai arī tās ir ievērotas tikai formāli. Viena ārtelpas objekta piekļuve tika novērtēta ar zemāko punktu skaitu, kas norāda uz lielām nepilnībām piekļūstamības nodrošināšanā cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Vienlaikus šī projekta iesniegumā bija paredzētas darbības, kas vērstas uz vienlīdzīgu iespēju pamatprincipu ievērošanu – neatkarīgi no dzimuma, invaliditātes veida, vecuma un etniskās piederības, atbilstoši LM izstrādātajai metodikai “Horizontālā principa “Vienlīdzīgas iespējas” īstenošanas uzraudzībai 2014.–2020. gada plānošanas periodā”.

Pēc katras konsultācijas tika veikta projektu atbildīgo personu aptauja. Tai tika sagatavota elektroniskā aptaujas anketa. Aptaujā piedalījās 31 ERAF un KF projektu atbildīgās personas. 16% respondentu atbildēja, ka, lai realizētu vides pieejamības ekspertu ieteikumus, projektā papildu finansējums nav nepieciešams, 42% pauda viedokli, ka ieteikumus var finansēt no iestādes budžeta, savukārt 32% respondentu atbildēja, ka ir nepieciešams papildu finansējums, lai ieviestu ekspertu ieteikumus.

Sagatavojot ERAF un KF līdzfinansētos projektus 2021.–2027. gadam ES fondu finansēšanas periodā, ir svarīgi izvērtēt sociālās un izglītības jomas projektu izmaksu efektivitāti un vides kvalitāti gan renovētiem, gan no jauna ceļamiem objektiem. Realizējot projektus esošās, agrāk celtās ēkās, kurām nav kultūrvēsturiskas vērtības, piekļūstamības nodrošināšana ne vienmēr sasniedz vēlamo mērķi – nodrošināt cilvēku ar invaliditāti patstāvību, neatkarību un iekļaušanos sabiedrībā. Dažreiz lietderīgāk ir celt jaunus objektus, kuros jau projektēšanas posmā iespējams iepļānot universālā dizaina principus, veidojot vidi pilnībā pieejamu cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem.

³ <https://likumi.lv/ta/id/274995-noteikumi-par-latvijas-buvnormativu-lbn-208-15-publiiskas-buves>

SUMMARY

During the period from 9 June to 28 October 2021, the Latvian Association for Cooperation of People with Special Needs SUSTENTO, on behalf of the Ministry of Welfare (Agreement No. 09.06.2021/No. LM2021/24-1-1325/31e), provided consultations on the environmental accessibility in 100 facilities at the sites of implementation of 55 ERDF and CF projects (hereinafter – consultations) and compiled 15 examples of good practice, as well as prepared this report on the consultations provided.

Based on the Environmental Accessibility Guidelines developed by the Ministry of Welfare in 2018 relating to public buildings and premises and public outdoor spaces⁴ and Cabinet Regulation No. 331 “Regulations regarding the Latvian Construction Standard LBN 208-15 “Public Constructions” of 30 June 2015 , as well as Cabinet Regulation No. 693 “Construction Standard LBN 200-21” of 19 October 2021⁵, the latter of which was also referred to during the last consultations, experts took every opportunity to assess accessibility of the particular facility to people with different types of functional disabilities.

Most of the facilities surveyed (68%) were places intended for rendering social services related to the implementation of deinstitutionalisation. The provision of environmental accessibility to such facilities constitutes a significant part of service quality, and the environmental accessibility requirements are higher, taking into account the interests and needs of the target group receiving these services.

Meanwhile, 13% of the facilities are related to tourism, 7% – to the provision of health services, 6% – to the learning environment of educational institutions, 4% – to cultural activities and 2% – to the promotion of entrepreneurship and employment.

33 projects were consulted on the developed construction design or technical design, 12 projects were consulted during the construction process, while 55 consultations were provided on the completed projects. Most of the projects surveyed were completed, therefore, there was a limited scope for practical improvements in the built environment. However, these places better revealed the mistakes made, and it was possible to provide advice on adjustments to interior design. Adjustments to interior design are not included in the above Cabinet regulations but are important in ensuring accessibility.

For each facility surveyed, a consultation statement on the measures to ensure environmental accessibility and access to information for people with reduced mobility, visual and hearing impairments and mental health disorders was drawn up. The consultation statement identified shortcomings or deficiencies, as well as included recommendations for ensuring accessibility.

⁴ http://sf.lm.gov.lv/f/files/vienlidzigas_iespejas_2014-2020/pieejamiba_12042018_LM_vadlinijas.pdf

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/326992-buvju-visparigo-prasibu-buvnormativs-lbn-200-21>

As regards projects financed from EU funds, it is the responsibility of the beneficiary to assess the significance of the identified deficiencies and to remedy them to the extent possible.

Two methods were used to assess environmental accessibility – with regard to buildings and their surrounding area and outdoor space – natural pathways and streets.

The criteria defined in advance were used for project assessment. Thus, it was possible to obtain a numerical assessment – accessibility coefficients, classifying all facilities into three levels – accessible, partially accessible and inaccessible to people with functional disabilities. Meanwhile, the assessment of outdoor facilities is expressed as a percentage, classifying facilities as accessible, partially accessible and inaccessible.

60 built facilities or 60% of all those surveyed have been rated as accessible, while 33% of the facilities are subject to improvements in environmental accessibility and are partially accessible. Out of the ten outdoor facilities, nine were assessed as accessible and one as inaccessible.

The requirements of Latvian construction standards⁶ stipulate that compliance with accessibility provisions is mandatory in all facilities to be reconstructed and to be built. However, when surveying ERDF and CF projects, it has been concluded that part of the facilities do not fully comply with accessibility requirements, or they have been observed only formally. Accessibility of one outdoor facility received the lowest score, highlighting major gaps in accessibility for people with functional disabilities. At the same time, the project application included activities aimed at respecting for the basic principles of equal opportunities irrespective of gender, type of disability, age and ethnicity in accordance with the methodology developed by the Ministry of Welfare “For monitoring the implementation of the horizontal principle "Equal Opportunities" in 2014–2020 programming period”.

The compliance with the principle of equal opportunities in the implementation of projects contributes to the level of accessibility of the environment and information for persons with reduced mobility, visual, hearing or mental impairments, elderly people and parents with children.

After each consultation, a survey of those responsible for the project was carried out. An electronic questionnaire was prepared for this purpose. 31 persons responsible for ERDF and CF project implementation participated in the survey. 16% of the respondents said that in order to implement the recommendations by environmental accessibility experts, additional funding is not required, 42% of the respondents expressed a view that the implementation of recommendations can be financed from the budget of the institution concerned, while 32% of the respondents said that additional funding was needed to implement the recommendations made by experts.

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/274995-noteikumi-par-latvijas-buvnormativu-lbn-208-15-publiskas-buves>

When developing ERDF and CF projects during the period of 2021–2027, when EU funding is available, it is important to assess the cost-effectiveness and environmental quality of social and educational projects in relation to both renovated facilities and those to be built. By implementing projects in existing, previously built buildings that have no cultural and historical value, ensuring accessibility does not always achieve the desired goal: to ensure autonomy and independence of people with disabilities and their inclusion in society. Sometimes it is more useful to build new facilities, allowing for the inclusion of universal design principles already at the design stage, creating a barrier-free environment for people with different types of functional disorders.

ATSKAITE PAR SNIEGTAJĀM KONSULTĀCIJĀM

Laika posmā no 2021. gada 9. jūnija līdz 30. novembrim tika sniegtas konsultācijas 100 ERAF un KF projektu īstenošanas vietās, sastādīts 91 konsultēšanas akts, kurā novērtēta objektu piekļūstamība cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem. Visi objekti, izņemot vienu, tika apsekoti klātienē, tiekoties ar finansējuma saņēmējiem vai pasūtītājiem, pašvaldību un sociālo dienestu pārstāvjiem. Objektos tika sniegtas konsultācijas ne tikai par būvju piekļūstamību, bet arī par paredzētā pakalpojuma kvalitātes uzlabošanu cilvēkiem ar dažāda veida invaliditāti, uzsverot vides piekļūstamības nozīmi cilvēku ar invaliditāti iekļaušanai sabiedrībā.

1. PROJEKTU SADALĪJUMS PĒC SAM PASĀKUMA

1. tabulā apkopota informācija par apsekotajiem objektiem SAM griezumā.

1. tabula

Sniegto konsultāciju skaits SAM griezumā

Nr.p.k.	DP "Izaugsme un nodarbinātība" SAM	Konsultāciju skaits
1.	5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus"	14
2.	5.6.2. "Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām"	5
3.	8.1.2. "Uzlabot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi"	5
4.	8.1.3. "Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu"	1
5.	9.3.1. "Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā"	68

6.	9.3.2. "Uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās, teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru"	7
----	---	---

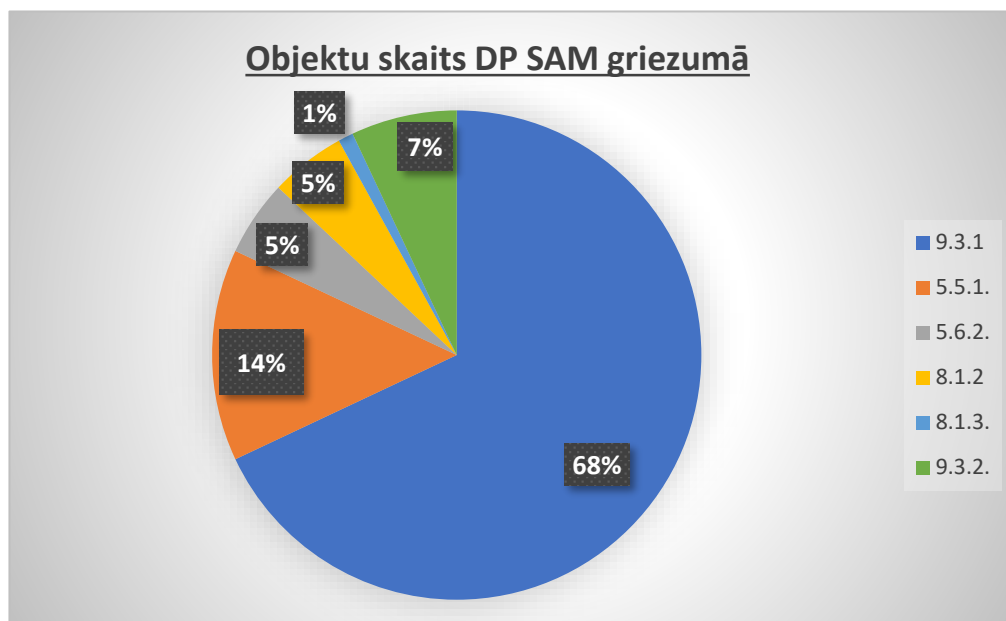
Kā redzams 1. attēlā, izteikti lielākā daļa (68%) apsekoto objektu ir 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai" īstenoto projektu ietvaros. Atbildīgā ministrija LM.

14% no apsekotajiem objektiem īstenoti SAM 5.5.1. "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" īstenoto projektu ietvaros. Atbildīgā ministrija KM.

7% no apsekotajiem objektiem īstenoti SAM 9.3.2. "Uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās, teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru" ietvaros. Atbildīgā ministrija ir VM.

SAM 5.6.2. "Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām" objekti bija 5% no apsekotajiem objektiem. Atbildīgā ministrija ir VARAM.

5% objektu apsekoti SAM 8.1.2. "Uzlabot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi" un 1% – SAM 8.1.3. "Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu" ietvaros. Par šiem SAM atbildīga ir IZM.

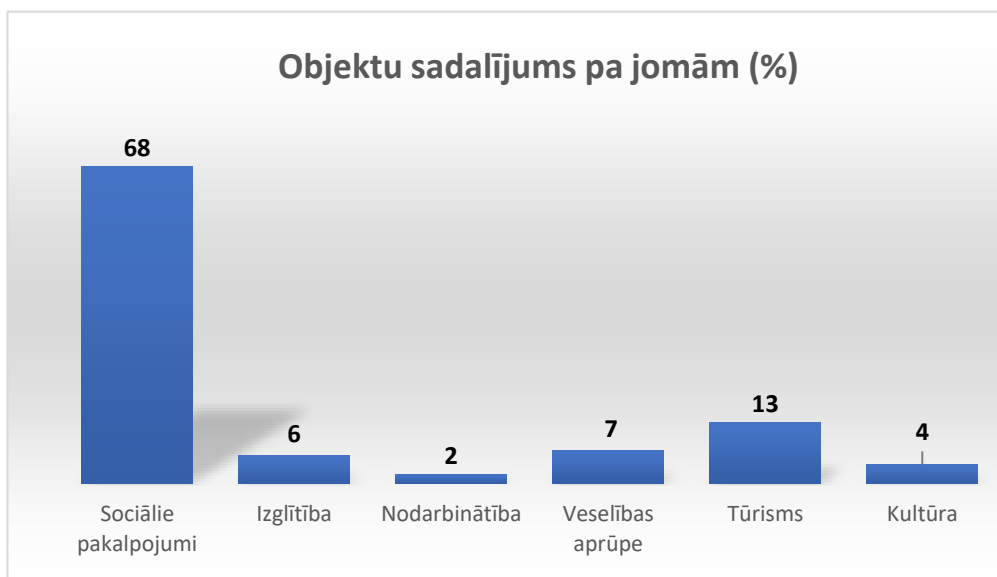

1 .attēls. Objektu skaits DP SAM griezumā

2. DETALIZĒTA APSEKOTO OBJEKTU ANALĪZE SADALĪJUMĀ PA JOMĀM

Izteikti lielākā daļa (68%) no apsekotajiem objektiem bija vietas, kur tiek sniegti sociālie pakalpojumi, kas saistīti ar DI ieviešanu (2. attēls). Šādiem objektiem vides piekļūstamības nodrošināšana ir svarīga pakalpojuma kvalitātes daļa, kā arī prasības pēc vides piekļūstamības ir augstākas. To nosaka paredzēto pakalpojumu mērķa grupas intereses un vajadzības.

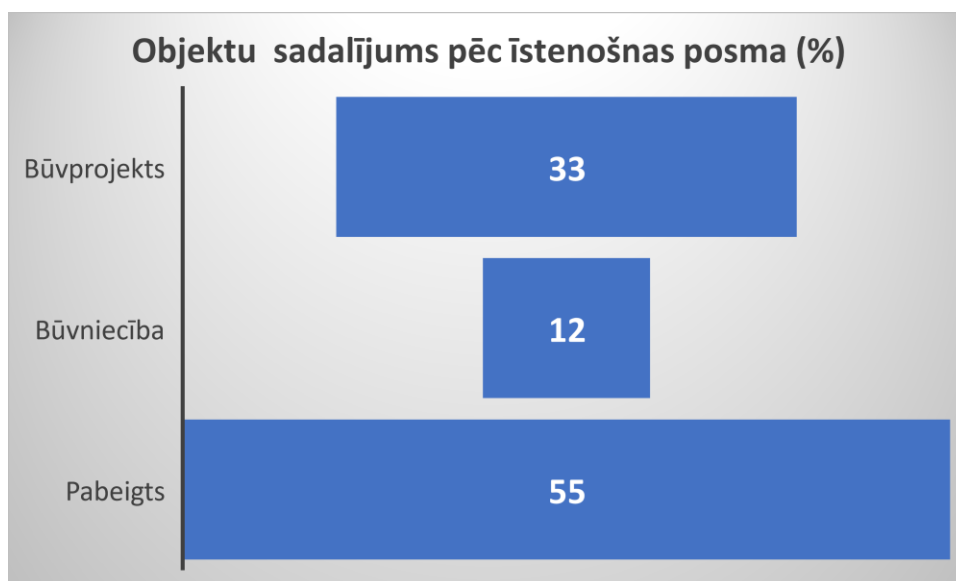
Vides piekļūstamība ir svarīga arī citos projektos, kas realizēti ar ES atbalstu, lai veicinātu cilvēku ar FT iekļaušanu un autonomiju. Tika apsekoti un konsultēti 13% objekti, kas saistīti ar tūrismu, 7% – ar veselības pakalpojumu piekļūstamību, 6% – ar izglītības iestāžu mācību vidi, 4% – ar kultūras piekļūstamību un 2% – pakārtoti saistīti ar uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanu.

2. attēls. Objektu sadalījums pa jomām

3.SADALĪJUMS PĒC OBJEKTU ĪSTENOŠANAS POSMA

Izvēloties objektus konsultācijai, tika izvēlēti projekti dažādos objekta gatavības posmos (3. attēls). Lielākā daļa apsekoto projektu ir pabeigti, līdz ar to tajos var veikt mazāk labojumus objektā, bet labāk var redzēt kļūdas un sniegt konsultāciju par pielāgojumiem interjera dizainā – norādes, piktogrammas, mēbeles u. c. Šādi pielāgojumi nav ietverti būvniecību regulējošajos MK noteikumos, bet ir ļoti svarīgi vides piekļūstamības nodrošināšanā. Objektiem, kuri ir būvprojekta izstrādes posmā, tika sniegtas konsultācijas par labākajiem vides piekļūstamības risinājumiem.

3. attēls. Objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

4. OBJEKTU VĒRTĒJUMS

Vides piekļūstamības novērtējumam tika izmantotas divas metodes:

1) “Konsultēšanas akta veidlapa” – ēkām, t. sk. pieguļošai teritorijai. Metodoloģijas “Konsultēšanas akta veidlapa” ietver piekļūstamības atbilstības kritērijus un novērtējumu. Piekļūstamības novērtējuma koeficients tika noteikts vērtēšanas skalā no 0 līdz 10 punktiem, kur 10 ir augstākais un 0 ir zemākais.

2) “Vides un informācijas pieejamības novērtēšanas kritēriji publiskajai ārtelpai” – metodoloģija ārtelpai (dabas takām, ielām), kur pieejamība tika novērtēta procentos.

Abām metodēm objektu novērtēšanai tika izmantoti iepriekš izstrādāti kritēriji, kas deva iespēju saņemt skaitlisko vērtējumu – pieejamības koeficientu vai procentus. Objektu, kuri saņēmuši novērtējuma koeficientu no 8 līdz 10 vai 70% – 100%, uzskatāmi par pieejamiem, t. i., objektā ir nodrošināta vides un informācijas pieejamība cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem. Objektu, kuri saņēmuši koeficientu no 7 līdz 6 vai 50% – 70%, uzskatāmi par daļēji pieejamiem, t. i., objektā ir nodrošināta vides un informācijas pieejamība tikai vienai vai divām cilvēku ar funkcionāliem traucējumiem grupām. Piemēram, tikai cilvēkiem ar kustību traucējumiem vai redzes traucējumiem vai nepilnīgi nodrošināta visām funkcionālo traucējumu grupām, un tādā objektā ir nepieciešami uzlabojumi. Savukārt objektu, kuri novērtēti ar koeficientu 5 un mazāk vai 50% un zemāk, uzskatāmi par nepieejamiem cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Tādā objektā nav ievērotas vai ievērotas nelielā apjomā vides un informācijas pieejamības prasības, nav nodrošināta vides pieejamība, un tajā ir šķēršļi, kas būtiski ierobežo cilvēku ar funkcionāliem traucējumiem iespējas brīvi pārvietoties.

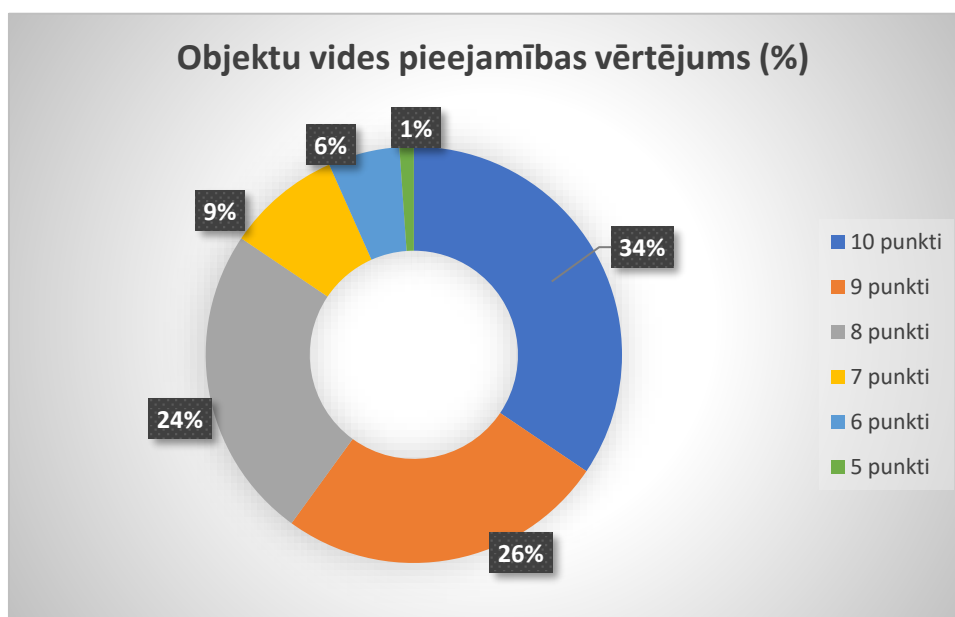
Objekti tika novērtēti vairākos posmos, skatoties piekļūstamību pēc būtības, proti, ka, lai jēgpilni izmantotu pakalpojumu, cilvēkam ir jāspēj piekļūt ēkai un jāspēj patstāvīgi izmantot visas pakalpojuma sniegšanai paredzētās telpas. Tas nozīmē, ka konsultācijās tika vērtēts, vai ēku infrastruktūra ir pieejama personām ar dažāda veida invaliditāti vienlīdzīgi, bez šķēršļiem un diskriminācijas. Katra ēka tika novērtēta pēc telpas elementa⁷:

⁷ Skatīt Konsultēšanas veidlapu pielikumā

1. Automašīnu stāvvietas cilvēkiem ar invaliditāti, ietves un celiņi (līdz ēkas galvenajai ieejai).
2. Uzbrauktuve pie galvenās ieejas ēkā (cilvēkiem ar kustību traucējumiem).
3. Durvis (galvenā ieeja ēkā vai alternatīva ieeja).
4. Pieejamība cilvēkiem ar redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem.
5. Drošība, evakuācijas ceļu piemērotība cilvēkiem ar invaliditāti.
6. Pārvietošanās starp stāviem.
7. Tualete, kas ir pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti (novērtējiet vienu, kas ir sasniedzama no visiem stāviem).
8. Dušas telpas, kas ir pieejamas cilvēkiem ar invaliditāti (novērtējiet vienu, kas ir sasniedzama no visiem stāviem).

5. VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Kā redzams 4. attēlā, tad 60% no apsekotajiem objektiem ir novērtēti kā “pieejami”. 31 objekts ieguvis augstāko vērtējumu – 10 punktus, bet 23 objekti ieguvuši 9 punktus. Savukārt 7% objektu piekļūstamības novērtējums bija 5 un 6 punkti, kas norāda uz lielām nepilnībām piekļūstamības nodrošināšanai kādai no FT grupām. 33% projektu ir nepieciešami būtiski uzlabojumi vides piekļūstamības uzlabošanā.⁸

4. attēls. Objektu vides pieejamības vērtējums (%)

⁸ Vērtējumā ņemti vērā visi objekti, arī tie, kuri izvietoti vienā adresē un par kuriem ir sagatavots viens apvienots konsultāciju akts. Vienā adresē esošajos objektos tiek sniegti dažādi pakalpojumi, un vērtējums par to piekļūstamību var atšķirties.

6. DETALIZĒTA APSEKOTO OBJEKTU ANALĪZE SADALĪJUMĀ PA JOMĀM

Vides piekļūstamības konsultāciju ietvaros tika veikti objektu apsekojumi vairākās ERAF un KF finansētās jomās, kur katrai jomai ir savi prioritārie mērķi atbilstoši DP “Izaugsme un nodarbinātība”.

SAM 9.3.1. OBJEKTU NOVĒRTĒJUMS

Darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība” **9. prioritārā virziena** “Sociālā iekļaušana un nabadzības apkarošana” SAM 9.3.1. īstenoto projektu ietvaros tika konsultēti 68 objekti.

SAM 9.3.1. mērķis ir attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā. Šī SAM projekti aptver vairākas mērķa grupas un pasākumus, kas tiek īstenoti konsultētajos projektos.

Bērniem un jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes, bērnu aprūpes iestādēs dzīvojošajiem bērniem un jauniešiem tiek veidots jauns pakalpojums – “jauniešu mājas”. Šajā pakalpojumā jaunieši, kas nav apguvuši prasmes dzīvot ģimenē, apgūst visas nepieciešamas zināšanas un iemaņas, lai pēc pilngadības sasniegšanas varētu uzsākt patstāvīgu dzīvi un iekļauties sabiedrībā.

Latvijas pašvaldībās tiek veikti ieguldījumi, veidojot savās teritorijās jauna veida sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumus **cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem**. Tas ļauj pašvaldībām uzlabot savu sociālo infrastruktūru, savukārt cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, kas nevēlas nākotnē izmantot ilgstošās aprūpes pakalpojumus, ir nodrošināta dzīvesvieta un atbalsta pakalpojumi neatkarīgai dzīvei.

Lai uzlabotu to bērnu vecāku, kas audzina **bērnus ar FT**, iespējas strādāt un iekļauties sabiedrībā, pašvaldībās tiek veidoti dienas centri ģimenes atbalstam.

2. tabula

SAM 9.3.1.1. pasākuma vērtētie objekti

Numurs p.k.	Projekta nosaukums, identifikācijas Nr.	Konsultācijas veids (par projektu/par būvniecību)	Vides piekļūstamības koeficients
1.	Daudzfunkcionālā sociālo pakalpojumu centra izveide Ludzā 9.3.1.1/18/l/008	Pabeigts	9

2.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Balvu novadā 9.3.1.1/18/I/010	Pabeigts	7
3.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Balvu novadā 9.3.1.1/18/I/010	Pabeigts	9
4.	Multifunkcionāla centra izveide 9.3.1.1/18/I/012	Pabeigts	7
5.	Multifunkcionāla centra izveide 9.3.1.1/18/I/012	Pabeigts	8
6.	Daudzfunkcionālā sociālo pakalpojumu centra personām ar garīga rakstura traucējumiem un bērniem ar funkcionāliem traucējumiem izveide Kārsavas novadā 9.3.1.1/18/I/019.	Pabeigts	7
7.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide Ventspils novada Ugāles pagastā 9.3.1.1/19/I/002	Pabeigts	7
8.	Infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/003	Pabeigts	8
9.	Infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/003	Pabeigts	9
10.	Infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/003	Pabeigts	8
11.	Saldus novada pašvaldības infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas pasākumiem 9.3.1.1/19/I/005	Pabeigts	8
12.	Saldus novada pašvaldības infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas pasākumiem 9.3.1.1/19/I/005	Pabeigts	8
13.	Saldus novada pašvaldības infrastruktūras pielāgošana deinstitutionalizācijas pasākumiem 9.3.1.1/19/I/005	pabeigts	8
14.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai 9.3.1.1/19/I/023	Pabeigts	9
15.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai 9.3.1.1/19/I/023	Pabeigts	9
16.	Deinstitutionalizācijas pasākumu īstenošana Ventspils pilsētas pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/032	Pabeigts	10

17.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Gulbenes novadā 9.3.1.1/19/I/044	Pabeigts	9
18.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Gulbenes novadā 9.3.1.1/19/I/044	Pabeigts	9
19.	Infrastruktūras risinājumi deinstitutionalizācijas īstenošanai Alūksnes novadā 9.3.1.1/19/I/048	Pabeigts	8
20.	Deinstitutionalizācijas plāna īstenošana Bauskas novadā 9.3.1.1/19/I/046	Pabeigts	10
21.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Rēzeknes pilsētas pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/050	Pabeigts	8
22.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība DI plāna īstenošanai Salaspils novadā 9.3.1.1/19/I/051	Pabeigts	10
23.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide un attīstība Viļakas novadā 9.3.1.1/18/I/017	Pabeigts	5
24.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide un attīstība 9.3.1.1/18/I/017	Pabeigts	6
25.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide un attīstība 9.3.1.1/18/I/017	Pabeigts	7
26.	Dienas aprūpes centra un grupu dzīvokļu izveide deinstitutionalizācijas plāna īstenošanai Aknīstes novadā 9.3.1.1/18/I/013	Pabeigts	9
27.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Daugavpils novadā 9.3.1.1/19/I/037	Pabeigts	7
28.	Jelgavas novada pašvaldības deinstitutionalizācijas plānā iekļauto pakalpojumu infrastruktūras attīstība 9.3.1.1/18/I/002	Pabeigts	8
29.	Jelgavas novada pašvaldības deinstitutionalizācijas plānā iekļauto pakalpojumu infrastruktūras attīstība 9.3.1.1/18/I/002	Pabeigts	8
30.	Jelgavas novada pašvaldības deinstitutionalizācijas plānā iekļauto pakalpojumu infrastruktūras attīstība 9.3.1.1/18/I/002	Pabeigts	8
31.	Multifunkcionāla centra izveide 9.3.1.1/18/I/012	Pabeigts	7

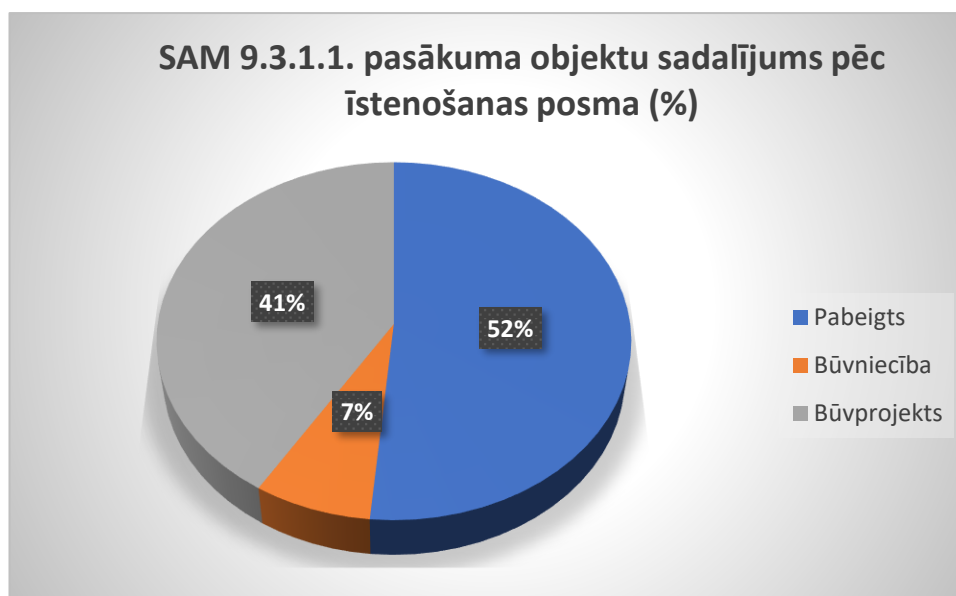
32.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Daugavpils novadā 9.3.1.1/19/I/037	Pabeigts	9
33.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Daugavpils novadā 9.3.1.1/19/I/037	Pabeigts	8
34.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Daugavpils novadā 9.3.1.1/19/I/037	Pabeigts	8
35.	Multifunkcionāla centra izveide 9.3.1.1/18/I/012	Pabeigts	7
36.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai Tukuma novada pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/045	Būvniecība	10
37.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Gulbenes novadā 9.3.1.1/19/I/044	Būvniecība	10
38.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība DI plāna īstenošanai Salaspils novadā 9.3.1.1/19/I/051	Būvniecība	9
39.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai Tukuma novada pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/045	Būvniecība	10
40.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Rēzeknes pilsētas pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/050	Būvniecība	9
41.	Deinstitucionalizācijas plāna īstenošana Bauskas novadā 9.3.1.1/19/I/046	Būvprojekts	9
42.	Dienas aprūpes centra izveide Iecavas novadā 9.3.1.1/18/I/023	Būvprojekts	10
43.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide un attīstība Viļānu novada pašvaldībā 9.3.1.1/18/I/030	Būvprojekts	10
44.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Aizkraukles novadā 9.3.1.1/18/I/031	Būvprojekts	8
45.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Aizkraukles novadā 9.3.1.1/18/I/031	Būvprojekts	10

46.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Ādažu novadā 9.3.1.1/19/I/016	Būvprojekts	10
47.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas īstenošanai Carnikavas novadā 9.3.1.1/19/I/018	Būvprojekts	10
48.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas īstenošanai Carnikavas novadā 9.3.1.1/19/I/018	Būvprojekts	10
49.	Sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstība Olaines novadā 9.3.1.1/19/I/024	Būvprojekts	10
50.	Deinstitucionalizācijas pasākumu īstenošana Ventspils pilsētas pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/032	Būvprojekts	9
51.	Sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai Talsu novadā 9.3.1.1/19/I/038	Būvprojekts	9
52.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/041	Būvprojekts	8
53.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/041	Būvprojekts	8
54.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/041	Būvprojekts	9
55.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai 9.3.1.1/19/I/041	Būvprojekts	6
56.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai Tukuma novada pašvaldībā 9.3.1.1/19/I/045	Būvprojekts	10
57.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plāna īstenošanai Madonas novadā 9.3.1.1/19/I/041	Būvprojekts	8
58.	Infrastruktūras pilnveide sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai Jūrmalā 9.3.1.1/19/I/031	Būvprojekts	10
59.	Infrastruktūras pilnveide sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai Jūrmalā 9.3.1.1/19/I/031	Būvprojekts	9
60.	Infrastruktūras pilnveide sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai Jūrmalā 9.3.1.1/19/I/031	Būvprojekts	10

61.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Skrundas novadā 9.3.1.1/19/I/010	Būvprojekts	9
62.	Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai Skrundas novadā 9.3.1.1/19/I/010	Būvprojekts	10
63.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide Jelgavā 9.3.1.1/19/I/052	Būvprojekts	8
64.	Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras izveide Kuldīgas novadā 9.3.1.1/19/I/007	Būvprojekts	7
65.	Infrastruktūras pilnveide sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai Jūrmalā 9.3.1.1/19/I/031	Būvprojekts	10
66.	Sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstība Smiltenes novadā 9.3.1.1/19/I/049	Būvprojekts	10
67.	Sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstība Smiltenes novadā 9.3.1.1/19/I/049	Būvprojekts	10
68.	Sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstība Smiltenes novadā 9.3.1.1/19/I/049	Būvprojekts	10

SAM 9.3.1.1. pasākuma objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

No apsekotajiem un konsultētajiem SAM 9.3.1.1. pasākuma "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība DI plānu īstenošanai" projektiem 35 projekti bija pabeigti un nodoti vai jau gatavi nodošanai ekspluatācijā, 5 projekti bija būvniecības posmā un 28 projektos konsultācija tika sniegta par būvprojektu (5. attēls).

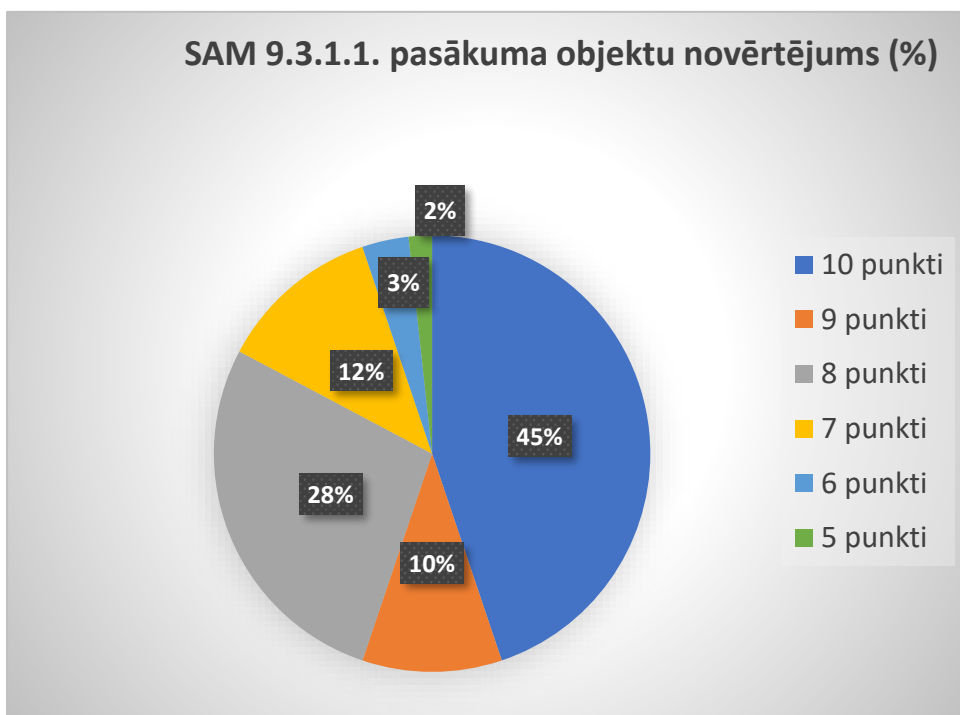
5. attēls. SAM 9.3.1.1. pasākuma objektu sadalījums pēc īstenošanas posma (%)

SAM 9.3.1.1. pasākuma objektu novērtējums

Apsekojot objektus, kas realizēti SAM 9.3.1.1. pasākuma ietvaros, vairāk nekā puse (55%) no objektiem ir saņēmuši novērtējumā 9 un 10 punktus. Tas norāda uz projektētāju un pasūtītāju izpratni par vides piekļūstamību un mērķa grupas – personu ar FT – vajadzībām.

38% objektu saņēmuši novērtējumu – 7 un 8 punkti. Biežākās kļūdas šajos projektos ir saistītas ar vides piekļūstamības nepilnīgu nodrošināšanu cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem, kā arī kļūdaini izveidojot vai neizveidojot viegli uztveramas un saprotamas norādes. Dažiem projektiem nebija sakārtota ēkai piegulošā teritorija, kas apgrūtina cilvēku ar kustību traucējumiem nokļūšanu līdz pakalpojuma sniegšanas vietai.

5% objektu, kas saņēma novērtējumā 5 un 6 punktus, ir nepieciešami būtiski uzlabojumi. Biežākais trūkums ir piekļuves nodrošināšana visiem ēkas stāviem, kuri tiek rekonstruēti ar ES finansējumu.

6. attēls . SAM 9.3.1.1. pasākuma objektu novērtējums (%)

Plānotie pakalpojumi SAM 9.3.1.1. pasākuma objektos

Objektos paredzēti dažādi pakalpojumi DI procesa nodrošināšanai. Pakalpojumu attīstība un izveide plānota atbilstoši plānošanas reģionu izstrādātajiem DI plāniem, atbilstoši pašvaldībās esošam vai paredzētam klientu skaitam.

3. tabula

Plānotie pakalpojumi SAM 9.3.1.1. pasākuma objektos

Nr.	Plānotais pakalpojums	Skaitis
1.	Grupu dzīvokļi	22
2.	Daudzfunkcionālais centrs	11
3.	Dienas aprūpes centrs	12
4.	Dienas aprūpes centrs bērniem	5
5.	Rehabilitācijas centrs bērniem ar FT	6
6.	Speciālā darbnīca	7
7.	ĢVPP	8

Secinājumi

- Lai gan projektu realizācija sociālajā jomā pieprasa īpašu uzmanību pievērst tieši piekļūstamības jautājumiem, tomēr tikai 55% no visiem novērtētajiem projektiem ir ieguvuši augstāko vērtējumu (9–10 punkti). Nevienā no objektiem nebija izveidotas indukcijas cilpas, lai gan ir augsta iespējamība, ka sociālo pakalpojumu klientiem varētu būt dzirdes traucējumi.
- DI projektu īstenotājiem ir vērojams izpratnes trūkums par sniegtā pakalpojuma būtību un nepietiekamas zināšanas par pakalpojuma mērķa grupām. Tas noved pie situācijas, kurā iekštelpu dizains un interjers nepilnīgi atbilst šī konkrētā pakalpojuma saņēmēju vajadzībām. Lai uzlabotu situāciju un pakalpojuma sniedzēju izpratni, būtu nepieciešamas papildu apmācības darbiniekiem.
- Vietas izvēle pakalpojuma sniegšanai vairākos projektos bija nepārdomāta, pakalpojums izvietots tālu no centra, pakalpojumu izvietojot kādas ēkas vienā nelielā daļā. Turpmāk būtu nepieciešams izvērtēt, vai ir efektīvi ES fondu finansējumu izmantot ēku atjaunošanai vai arī lētāk un ērtāk būtu tieši šim pakalpojumam celt atsevišķu būvi.
- Vairāku stāvu ēkās grūtības rada nokļūšana uz augstākajiem stāviem, jo šī iespēja ne vienmēr ir savlaicīgi paredzēta projektā.
- Vairākos objektos nebija iekļauts finansējums piegulošās teritorijas labiekārtošanai. Tas nozīmē, ka pašvaldībai ir jāatrod līdzekļi, lai sakārtotu apkārtējo teritoriju.
- Vairākumā projektu pašvaldības ir gatavas veikt izmaiņas piekļūstamības uzlabošanai, ja tas neprasa lielus līdzekļu ieguldījumus, tomēr lielas izmaksas pašvaldības nevar atļauties. Šajos gadījumos tiek gaidīta nākamā iespēja piesaistīt ES fondu vai citu finanšu instrumentu līdzekļus.
- Turpmāko DI projektu realizācijas laikā, kas šobrīd vēl aizvien ir tikai būvprojekta posmā, būtu nepieciešams pievērst uzmanību piekļūstamības situācijas uzlabošanai, jo īpaši ārtelpu un iekštelpu dizaina un interjera jomās.

SAM 5.5.1. OBJEKTU NOVĒRTĒJUMS

SAM 5.5.1. mērķis ir saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus.

SAM projekti ir vērsti uz būtisku kultūras objektu un dabas mantojuma saglabāšanu un attīstību. Tas ļauj attīstīt jaunus pakalpojumus dažādās ekonomikas nozarēs projekta realizācijas teritorijā, uzlabot biznesa vidi un paaugstināt pašvaldības ieņēmumu līmeni. Vienlaikus SAM 5.5.1. projektu īstenošana pašvaldībām ļaus piesaistīt vairāk tūristu, uzlabojot sezonas atpūtnieku plūsmu un ļaujot kontrolēt tūrisma ietekmi uz vidi. Vienlaikus lielākas ekonomiskās iespējas samazinās vietējo iedzīvotāju aizplūšanu no pašvaldības.

Investīciju piesaiste kultūras objektu un dabas mantojumu saglabāšanai ļaus šajos objektos attīstīt jaunas funkcijas, veidojot sasaisti ar vietējo ekonomikas struktūru un vietējiem uzņēmējiem un palielinot pašvaldības finansiālo patstāvību.

4. tabula

SAM 5.5.1. vērtētie objekti

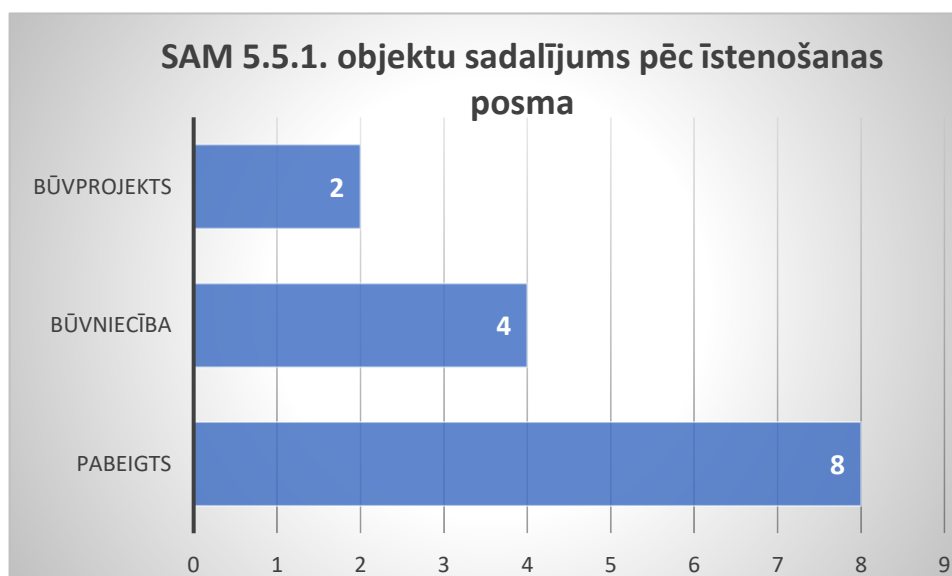
Nr. p. k.	Projekta nosaukums. Projekta identifikācijas numurs	Adrese	Vides piekļūstamības koeficients un %	Rezultāts
1.	Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība kultūras tūrisma piedāvājuma pilnveidošanai Zemgales reģionā 5.5.1.0/17/I/002	Vecpilsētas iela 14, Jelgava, LV-3001	8	Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa pārbūve, restaurācija, apkārtējās teritorijas labiekārtošana, izveidojot Zemgales restaurācijas centru
2.	Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība kultūras tūrisma piedāvājuma pilnveidošanai Zemgales reģionā 5.5.1.0/17/I/002	Brīvības iela 2C, Dobeles, Dobeles nov., LV-3701	9	Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa – Dobeles Livonijas ordeņa pils kapelas konservācija un pārbūve, jaunu pakalpojumu izveide
3.	Nozīmīga kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana un attīstība kultūras tūrisma piedāvājuma pilnveidošanai Zemgales reģionā 5.5.1.0/17/I/002	Pilskalns, Bauska, Bauskas nov., LV-3901	8	Valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa – Bauskas pilsdrupu konservācijas 3. kārtā un Bauskas pilskalna ziemeļu nogāzes nostiprināšanas un rehabilitācijas būvdarbi, jaunu pakalpojumu izveide

4.	Kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība Daugavas ceļā 5.5.1.0/17/I/005	Krustpils pils, Rīgas iela 216b, Jēkabpils, LV-5202	6	Krustpils pils A daļas un fasādes vienkāršota atjaunošana, pagalma atjaunošana un strūklakas un dārza pārbūve
5.	Vidzemes piekrastes kultūras un dabas mantojuma iekļaušana tūrisma pakalpojumu izveidē un attīstībā – "Saviļņojošā Vidzeme" 5.5.1.0/17/I/006	Stacijas iela 23, Carnikava, Carnikavas nov., LV-2163; Jomas iela 7, Carnikava, Carnikavas nov., LV-2163	60	Ielu atjaunošana
6.	Jaunu dabas un kultūras tūrisma pakalpojumu radīšana Rīgas jūras līča rietumu piekrastē 5.5.1.0/17/I/010	Veselības centrs Engure, Engure, Engures pag., Engures nov., LV-3113	97	Piejūras dabas taka ar piekļuvi jūrai
7.	Jaunu dabas un kultūras tūrisma pakalpojumu radīšana Rīgas jūras līča rietumu piekrastē 5.5.1.0/17/I/010	Jūras iela 114, Engure, Engures pag., Engures nov., LV-3113	33	Kultūrvēsturiskās ainavas Engures novadā – parks pie Kr. Valdemāra dibinātās jūrskolas, publiskās ārtelpas attīstīšana, tai skaitā teritorijas labiekārtošana
8.	Jaunu dabas un kultūras tūrisma pakalpojumu radīšana Rīgas jūras līča rietumu piekrastē 5.5.1.0/17/I/010	Mellužu prospekts 6 k-2, Jūrmala, LV-2008	10	Mellužu estrādes, restaurācija un tai piegulošās teritorijas, tai skaitā bāra ēkas atjaunošana
9.	Valmieras vēsturiskā centra attīstība 5.5.1.0/20/I/001	Gājēju iela, Valmiera	100	Gājēju ielas renovācija, kas ir daļa no pilsētas vēsturiskā centra renovācijas projekta
10.	Valmieras vēsturiskā centra attīstība 5.5.1.0/20/I/001	Valmieras vecās aptiekas ēku komplekss	10	Valmieras vecās aptiekas ēku kompleksa un ar to saistītās infrastruktūras pārbūve, atjaunošana, restaurācija, vides un virtuālās ekspozīcijas izveide

11.	Piekrasti raksturojošās dabas ainavas publiskās ārtelpas attīstības un pieejamības veicināšana kultūras un tūrisma pakalpojumu daudzveidošanai Liepājas centra pludmalē 5.5.1.0/20/I/003	Liepājas vēsturiskā centra izejas uz liedagu	100	Liepājas vēsturiskā centra pludmales kā Baltijas jūras piekrasti raksturojošās dabas ainavas saglabāšana, pieejamības uzlabošana
12.	Piekrasti raksturojošās dabas ainavas publiskās ārtelpas attīstības un pieejamības veicināšana kultūras un tūrisma pakalpojumu daudzveidošanai Liepājas centra pludmalē 5.5.1.0/20/I/003	Liepājas pludmale	100	Liepājas pludmales pieejamības publiskās infrastruktūras pārbūve
13.	Jēkaba ceļa kultūras mantojuma un mākslas jaunrades magnēti 5.5.1.0/17/I/008	Kalpaka iela 4, Kuldīga, Kuldīgas nov., LV-3301	9	Kuldīgas Mākslas un radošā klastera izveide valsts nozīmes vēsturiska notikuma vietā "Adatu fabrika"
14.	Jēkaba ceļa kultūras mantojuma un mākslas jaunrades magnēti 5.5.1.0/17/I/008	Liepājas iela 39. Kuldīga, Kuldīgas nov., LV-3301	9	Skvēra Liepājas ielā 39 labiekārtošana

SAM 5.5.1. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 5.5.1. ietvaros tika novērtēti un konsultēti 14 objekti dažādos īstenošanas posmos. Lielākā daļa – 57% jeb 8 objekti – ir pabeigti, 29% jeb 4 objektos būvniecība ir uzsākta, bet 14% jeb 2 objektos ir izstrādāts būvprojekts (7. attēls).

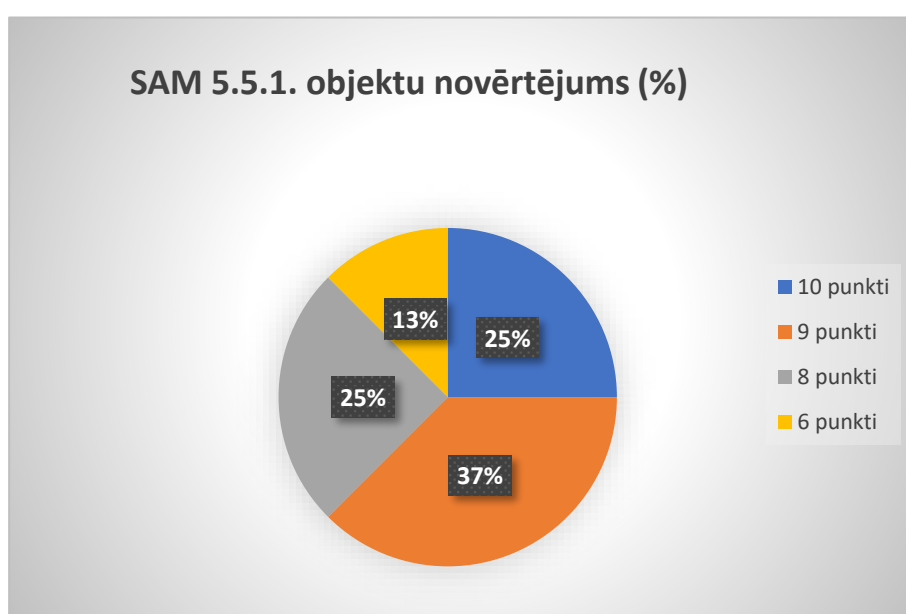

7.attēls. SAM 5.5.1. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 5.5.1. objektu novērtējums

Pēc ēku novērtēšanas kritērijiem (1. pielikums) tika novērtēti 8 jeb 57% objekti SAM 5.5.1. Izteikti lielākā daļa (7 objekti) tika novērtēti kā pieejami 87%. SAM 5.5.1. ietvaros tika novērtēti muzeji, pilis un vēsturisko ēku restaurācija. Augstais novērtējums attiecībā uz kultūras jomas iestāžu piekļūstamību parāda, ka ir paplašinājies tūrisma piedāvājums, kas ir pieejams cilvēkiem ar invaliditāti (8. attēls).

Saskaņā ar novērtēšanas kritērijiem publiskajai ārtelpai (2. pielikums) tika novērtēti SAM 5.5.1. projektu 6 objekti. No apsekotajiem objektiem 5 atbilst piekļūstamības prasībām, bet 1 objekts, apsekošanas brīdī bija realizēts neatbilstoši piekļūstamības prasībām cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

8. attēls. SAM 5.5.1. objektu novērtējums (%)

Secinājumi

- Saskaņā ar novērtēšanas kritērijiem publiskajai ārtelpai (2. pielikums) 1 objekts (Jūras iela 114, Engure, Engures pag., Engures novads) apsekošanas brīdī bija realizēts neatbilstoši, jo atjaunojamajā teritorijā ir izbūvētas kāpnis bez iespējas nokļūt daļā parka cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Šis bija vienīgais objekts, kurš tika novērtēts kā nepieejams.
- Salīdzinājumā ar iepriekšējām 2018. gadā LM veiktajām vides piekļūstamības konsultācijām ERAF un KF līdzfinansēto projektu īstenošanas vietās visā Latvijā ir vērojams, ka pieaugusi sapratne, kā iekļaut piekļūstamības risinājumus arī projektos par

kultūras un dabas aizsardzību. Daudz vairāk atjaunoto un jaunizveidoto objektu ir ērti sasniedzami cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem.

- Vairākos realizētajos projektos nav kopējas sasaistes starp vienā objektā dažādos projektos iegūtā finansējuma izmantojumu. Attiecīgi piekļūstamības risinājumi ir nekonekventi un ne vienmēr ir ērti lietotājiem, jo nav savlaicīgi saplānoti un savstarpēji saskaņoti.

SAM 5.6.2. OBJEKTU NOVĒRTĒJUMS

SAM 5.6.2. mērķis ir teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām.

2013. gadā VARAM veica nacionālās un reģionālās nozīmes attīstību centru pašvaldību analīzi, kurā tika noskaidrots, ka Latvijā ir lielas degradētās teritorijas, kuras būtu iespējams attīstīt. Attiecīgi SAM 5.6.2. īstenošana paredzēta, lai nodrošinātu videi draudzīgu un vides ilgtspēju veicinošu izaugsmi, vienlaikus radot jaunas darbavietas un atjaunojot apkārtējo vidi.

SAM 5.6.2. ietvaros paredzēts atjaunot bijušās rūpnieciskās teritorijas, kas ļaus likvidēt esošo piesārņojumu un novērst piesārņojuma riskus nākotnē. Veicinot teritoriju piemērotību uzņēmējdarbības vajadzībām, tiek radītas iespējas palielināt strādājošo skaitu uzņēmumos.

5. tabula

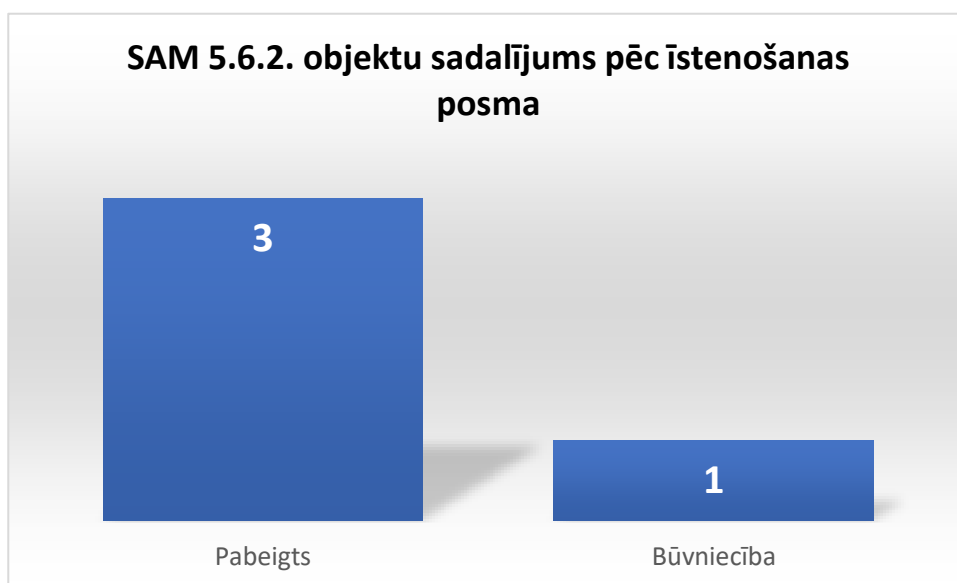
SAM 5.6.2. vērtētie objekti

Nr.p.k.	Projekta nosaukums. Projekta identifikācijas numurs	Adrese	Vides piekļūstamības koeficients un %	Rezultāts
1.	Jēkabpils Daugavas kreisā krasta degradēto teritoriju atjaunošana un publiskās infrastruktūras uzlabošana uzņēmējdarbības attīstībai 5.6.2.0/16/I/021	Akmeņu iela, Ausekļa iela, Jēkaba iela, Katoļu iela, Pasta iela, Viestura iela, Zaļā iela, Jēkabpils	84	Atjaunotas degradētās teritorijas atbilstoši Jēkabpils pilsētas pašvaldības Attīstības programmai, nodrošinot

				videi draudzīgu un vides ilgtspēju
2.	Jēkabpils Daugavas kreisā krasta degradēto teritoriju atjaunošana un publiskās infrastruktūras uzlabošana uzņēmējdarbības attīstībai 5.6.2.0/16/I/021	Brīvības iela 187, Jēkabpils, LV-5201 Viesnīca	8	Pārbūvēta dzīvojamā māja Brīvības ielā 187 par viesnīcu
3.	Ķemeru parka pārbūve un restaurācija 5.6.2.0/18/I/008	Gleznatāja Miervalža Ķemera gatve, Jūrmala	90	Gleznatāja Miervalža Ķemera gatves un ar to saistītās infrastruktūras atjaunošana, gar brauktuves malām izveidojot paralēlās autostāvvietas;
4.	Ķemeru parka pārbūve un restaurācija 5.6.2.0/18/I/008	Katedrāles iela, Jūrmala	90	Katedrāles ielas un saistītās infrastruktūras atjaunošana
5.	Kuldīgas pilsētas dienvidu daļas degradēto teritoriju infrastruktūras sakārtošana uzņēmējdarbības attīstībai 5.6.2.0/17/I/018	Graudu iela, Kuldīga, Kuldīgas nov. Jelgavas iela, Kuldīga, Kuldīgas nov.	84	Kuldīgas pilsētas dienvidu daļas degradētās teritorijas revitalizācija, izbūvējot nepieciešamo infrastruktūru videi draudzīgai un vides ilgtspēju veicinošai izaugsmei un jaunu darba vietu radīšanai

SAM 5.6.2. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 5.6.2. projektu ietvarā apsekoti 4 objekti (9. attēls). Viens no objektiem ir būvniecības posmā, 3 pabeigti. Projekti īstenoti, lai sakoptu teritorijas, kuras ilgstoši ir bijušas degradētas.

9. attēls. SAM 5.6.2. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 5.6.2. objektu novērtējums

Atbilstoši piekļūstamības novērtēšanas kritērijiem tika novērtēts viens objekts, kurš saņēma 8 punktus. Šajā projektā degradētā teritorijā esošais grausts tika rekonstruēts un izveidota viesnīca, kura ir piekļūstama cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Trīs objekti tika vērtēti atbilstoši novērtēšanas kritērijiem publiskajai ārtelpai, jo realizēto projektu mērķis bija teritoriju labiekārtošana. Divos objektos tika labiekārtota parka teritorija, bet divos sakārtotas ielas. Visos objektos ir ievērotas vides piekļūstamības prasības.

Secinājumi

- Lielākajā daļā novērtēto objektu (80%) tika veikta publiskās ārtelpas labiekārtošana, kas paredzēja dažādu pilsētu degradēto teritoriju atjaunošanu, tādējādi tiek attīrīta līdz tam piesārņotā vide, kas varētu radīt saasinājumus hroniskiem slimniekiem.
- Projekta īstenotāji, piemēram, Kuldīgā, radoši pieejot risinājumu meklējumiem, izveidojuši piekļūstamību arī pilsētas vecākajās daļās, veiksmīgi nodrošinot visiem ērtu vidi un saglabājot senatnes elpu.

SAM 8.1.2. UN SAM 8.1.3. OBJEKTU NOVĒRTĒJUMS

SAM 8.1.2. mērķis ir uzlabot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi

SAM 8.1.2. ietvaros plānots komplekss atbalsts vispārējās izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai reģionālā līmenī, balstoties uz pašvaldības vai pašvaldību apvienību izglītības attīstības stratēģijām, koncentrējot resursus un uzlabojot vispārējās izglītības iestāžu mācību vidi. Rezultātā tiks palielināts izglītojamo skaits, kuriem ir pieejama pilnībā modernizēta vispārējās izglītības mācību vide.

SAM 8.1.3. mērķis ir palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu

SAM ietvaros plānota profesionālās izglītības kvalitātes un efektivitātes uzlabošana atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām, kā arī racionāla un mērķtiecīga pieejamo finanšu resursu izmantošana ir būtiska tautas saimniecības struktūras pilnveidošanai. Profesionālās izglītības pievilcības un konkurētspējas paaugstināšanai nepieciešams komplekss atbalsts profesionālās izglītības mācību vides, t. sk. sporta un dienesta viesnīcu infrastruktūras modernizēšanai, lai nodrošinātu kvalitatīvu profesionālo izglītību atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstības tendencēm.

Rezultātā palielināsies audzēkņu skaits, kuriem ir pieejama pilnībā modernizēta profesionālas izglītības iestāžu infrastruktūra atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstībai.

SAM 8.1.2. ietvaros apsekoti 5 objekti, bet SAM 8.1.3. – 1 objekts.

6. tabula

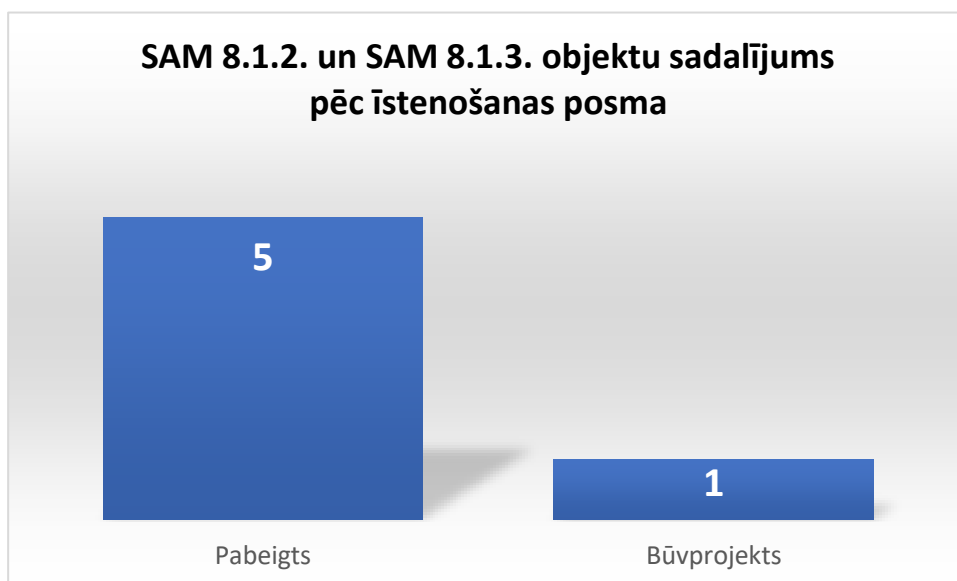
SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. vērtētie objekti

Nr.p.k.	Projekta nosaukums. Projekta identifikācijas numurs	Adrese	Konsultācijas veids (par projektu/par būvniecību)	Vides pieklūstamības koeficients
1.	Saldus novada pašvaldības vispārējo izglītības iestāžu mācību vides uzlabošana 8.1.2.0/17/I/027	Striķu skola, Zvārdes pag., Saldus nov., LV-3883,	Striķu pamatskolas renovācija	8
2.	Saldus novada pašvaldības vispārējo izglītības	Kalnsētas iela 13, Saldus, Saldus pilsēta, LV-3801	Cieceres internātpamatskolas sporta zāles renovācija	10

	iestāžu mācību vides uzlabošana 8.1.2.0/17/I/027			
3.	Jēkabpils vispārējās izglītības iestāžu mācību vides un infrastruktūras uzlabošana 8.1.2.0/18/I/007	Jaunā iela 44, Jēkabpils, LV-5201, vidusskola	Jēkabpils 2. vidusskolas mācību vides un infrastruktūras uzlabošana	10
4.	Jēkabpils vispārējās izglītības iestāžu mācību vides un infrastruktūras uzlabošana 8.1.2.0/18/I/007	Jaunā iela 44, Jēkabpils, LV-5201, dienesta viesnīca	Jēkabpils 2. vidusskolas dienesta viesnīcas renovācija	10
5.	Carnikavas pamatskolas pārbūve un paplašināšana 8.1.2.0/17/I/032	Nākotnes iela 1, Carnikava, Carnikavas nov., LV-2163	Carnikavas pamatskolas pārbūve un paplašināšana	10
6.	Jelgavas Amatu vidusskolas infrastruktūras uzlabošana un mācību aprīkojuma modernizācija, 2. kārta 8.1.3.0/17/I/004	Akadēmijas iela 25, Jelgava, LV-3001	Jelgavas Amatu vidusskolas infrastruktūras uzlabošana	10

SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

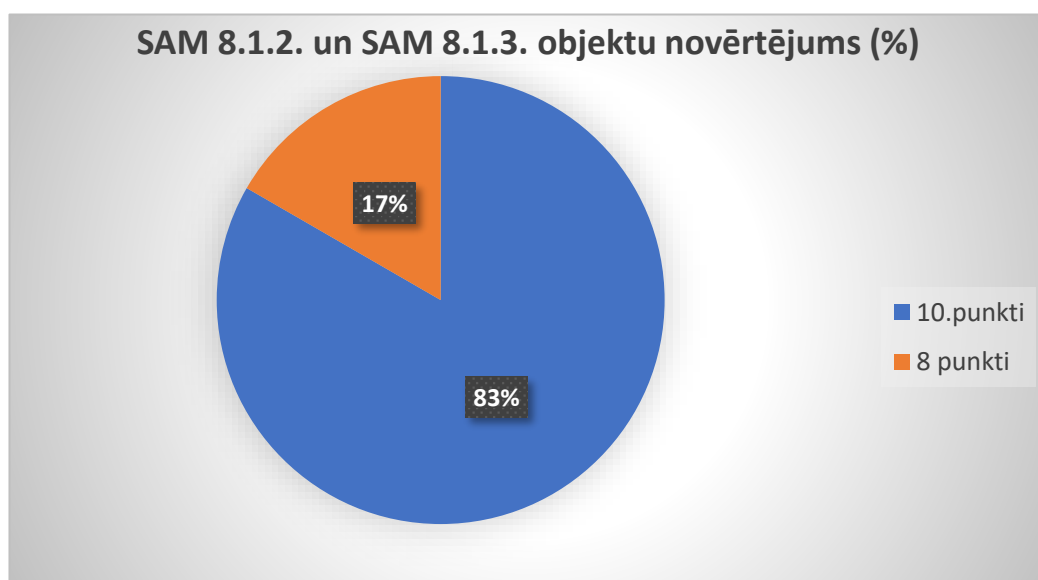
Četri objekti no SAM 8.1.2. ir pabeigti, bet vienam konsultācija sniegta par būvprojektu. Viens SAM 8.1.3. objekts ir pabeigts (10. attēls).

10. attēls. SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. objektu novērtējums

Lielākā daļa (5) SAM 8.1.2. un 8.1.3. objektu ir novērtēti ar 10 punktiem, savukārt viens objekts ar 8 punktiem. Savukārt viena no vispārizglītojošām skolām ir nodrošinājusi piekļuvi ar daudziem diagonāliem kāpņu pacelājiem, kas atbilst oficiālajām vides piekļuves prasībām, bet nav ērti lietošanai bērniem riteņkrēslā un nedod nekādu atbalstu bērniem ar kustību traucējumiem.

11. attēls. SAM 8.1.2. un SAM 8.1.3. objektu novērtējums (%)

Secinājumi

- Visi objekti tiek īstenoti, veicot jau esošo telpu renovāciju. Attiecīgi piekļūstamības nodrošināšanai iespējams izmantot tikai dažādas tehniskās palīgierīces, piemēram, pacēlājus. Veicot novērtējumu uz vietas, nācās secināt, ka projekta ietvaros ne vienmēr ir atrasti visveiksmīgākie risinājumi un ne vienmēr šie risinājumi ir ērti un viegli lietojami bez atbalsta personāla.
- Skolās, kur iepriekš nav mācījušies bērni ar FT, personālam trūkst izpratnes par to, cik būtiski ir veidot visiem piekļūstamu vidi. Izpratni varētu mainīt, apmācot skolu personālu darbam ar bērniem ar FT un par iekļaujošas mācību vides veidošanu.
- Skolu renovācijas projekti būtiski uzlabos iespēju piedalīties klātienē mācību procesā bērniem ar kustību un citiem traucējumiem, tomēr ir svarīgi izvērtēt, cik lielā mērā piekļūstamības risinājumi nodrošina bērna autonomiju un neierobežo kopējo cilvēku kustību telpās.

SAM 9.3.2. OBJEKTU NOVĒRTĒJUMS

SAM 9.3.2. mērķis ir uzlabot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, jo īpaši sociālās, teritoriālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru.

Izmantojot ERAF līdzfinansējumu, tiek attīstīts veselības aprūpes tehniskais nodrošinājums un uzlabota infrastruktūras kvalitāte. Tas ļaus uzlabot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un piekļūstamību.

SAM 9.3.2. ietvaros tiks izstrādātas vadlīnijas prioritāro veselības jomu veselības tīklu attīstībai, nosakot kritērijus un principus veselības aprūpes infrastruktūras attīstībai un izvietojumam. Tas ļaus uzlabot veselības aprūpes pakalpojumu piekļūstamību sociālās atstumtības un nabadzības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām.

Teritoriālais aspekts ir būtisks, nodrošinot veselības pakalpojumu pieejamību, tas tiks izmantots arī prioritāro veselību jomu veselības attīstības tīklu detalizētā izstrādē. Tas ļaus nodrošināt kvalitatīvu veselības pakalpojumu visiem valsts iedzīvotājiem gan pilsētās, gan lauku teritorijās.

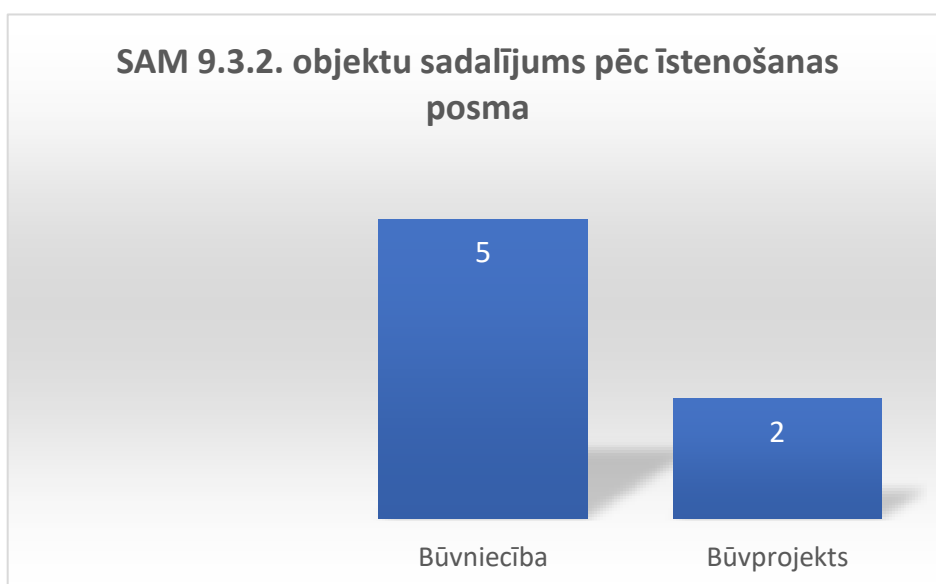
SAM 9.3.2. vērtētie objekti

Nr.p.k.	Projekta nosaukums. Projekta identifikācijas numurs	Adrese	Vides pieklūstamības koeficients
1.	Kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošana Vidzemes slimnīcā, attīstot veselības aprūpes infrastruktūru 9.3.2.0/17/I/006	Vidzemes slimnīca – reģistratūra, ambulatorā nodaļa, rehabilitācijas nodaļa	9
2.	Infrastrukturā attīstība SIA “Liepājas reģionālā slimnīca”, uzlabojot kardioloģijas, onkoloģijas un bērnu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un kvalitāti Kurzemē 9.3.2.0/17/I/009	Reģistratūra, automašīnu stāvvietas, ambulatorā nodaļa	9
3.	Stacionārās un ambulatorās veselības aprūpes infrastruktūras attīstība SIA “Dobeles un apkārtnes slimnīca”, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un pieejamību 9.3.2.0/18/I/004	Dobeles slimnīca – rehabilitācijas nodaļa, terapijas nodaļa	10
4.	Veselības aprūpes infrastruktūras un medicīnas tehnoloģiju atjaunošana SIA “Alūksnes slimnīca” un medicīnas tehnoloģiju iegāde SIA “Vidzemes slimnīca”, uzlabojot kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību Vidzemē 9.3.2.0/18/I/017	Alūksnes slimnīca	10
5.	Kvalitatīvas un profilam atbilstošas veselības aprūpes infrastruktūras un pieejamības uzlabošana SIA “Tukuma slimnīca” 9.3.2.0/18/I/020	Tukuma slimnīca – funkcionālas diagnostikas kabineti, bērnu nodaļa	7

6.	Kvalitatīvas un profilam atbilstošas veselības aprūpes infrastruktūras un pieejamības uzlabošana SIA "Tukuma slimnīca" 9.3.2.0/18/I/020	Tukuma slimnīca – bērnu nodaļa	8
7.	Primārā aprūpes centra attīstība Iecavas novada pašvaldībā 9.3.2.0/20/A/102	Iecavas primārās veselības centrs	10

SAM 9.3.2. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

5 no apsekotajiem SAM 9.3.2 projektu objektiem ir būvniecības posmā (71%), jo ārstniecības objekti tiek rekonstruēti vairākās kārtās, lai nepārtrauktu pakalpojumu sniegšanu. 2 objekti ir projektēšanas posmā (29%) (12. attēls).

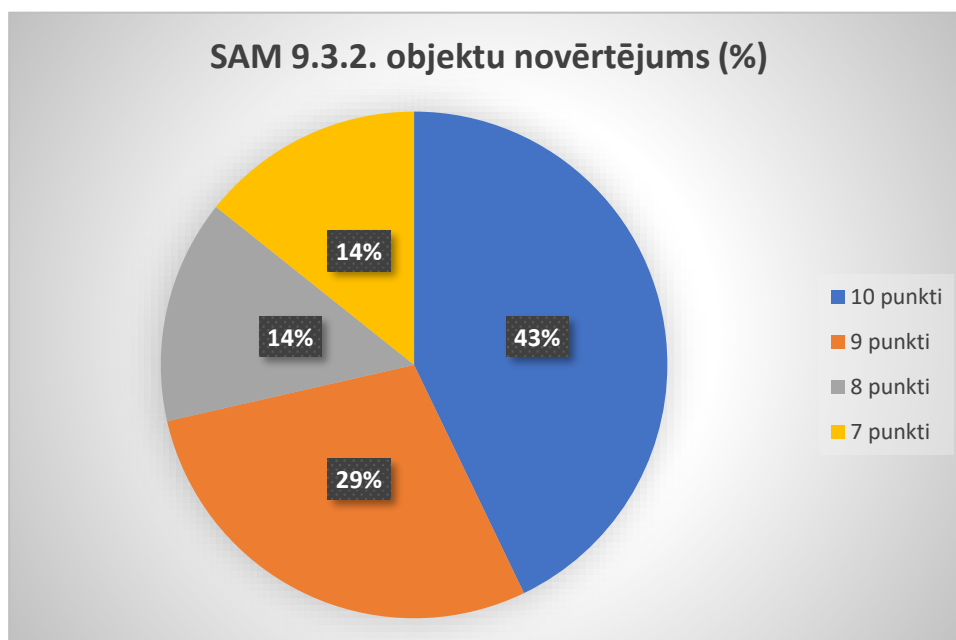

12. attēls. SAM 9.3.2. objektu sadalījums pēc īstenošanas posma

SAM 9.3.2. objektu novērtējums

5 jeb 72% SAM 9.3.2 objekti ir novērtēti kā pieejami, kas liecina, ka pakalpojuma kvalitāte pacientiem ar funkcionāliem traucējumiem tiek aizvien uzlabota. Divos objektos jeb 28% SAM 9.3.2 vēl nepieciešami ievērojami uzlabojumi, kurus varēs veikt nākamajā rekonstrukcijas gaitā (13. attēls).

Piecos objektos projekts ir paredzētas vairākas rekonstrukcijas kārtas. Tas apgrūtina objekta novērtēšanu, jo rekonstruētās telpas ir tikai daļa no ārstniecības iestādes. Piemēram, rekonstruēti vairāki funkcionālās diagnostikas kabineti, kuri atrodas vēl neremontētā korpusā.

13. attēls. SAM 9.3.2. objektu novērtējums (%)

Secinājumi

- Kopumā veselības aprūpes iestādēs īstenotajos projektos piekļūstamības novērtējums ir augsts. Tas ir mērķtiecīgi veikts darbs un ieguldījumi, t. sk. normatīvo aktu izstrāde, kas nosaka obligātu vides piekļūstamības nodrošinājumu, jo iespēja apkalpot savā iestādē pacientu ar invaliditāti ir augstāka.
- Tomēr vairumā objektu rekonstrukcija ir veikta tikai kādā daļā no ārstniecības iestādes, kas neļauj izveidot vienotu un jēgpilnu iestādes piekļūstamības risinājumu. Attiecīgi nākotnē būtu jāparedz šo iestāžu turpmākā attīstība.

7. SECINĀJUMI

1. Salīdzinājumā ar iepriekšējām 2018. gadā LM veiktajām vides piekļūstamības konsultācijām ERAF un KF līdzfinansēto projektu īstenošanas vietās visā Latvijā lielākai daļai finansējuma saņēmēju šobrīd vērojams izpratnes pieaugums visos projekta posmos (projekta plānošana, objektu projektēšana, rekonstrukcija un būvniecība), apzinoties, kādēļ ir nepieciešama vides piekļūstamība un kāpēc tā ir jārisina vispusīgi. Piemēram, ērti piekļūstami ir ne tikai sociālo pakalpojumu objekti, bet veiksmīgi īstenoti arī tie projekti, kuriem nav saistības ar sociālo jomu, piemēram, tūrisma un kultūras objekti.
2. Atzinīgi vērtējams fakts, ka apsekotajos objektos ievēroti vides piekļūstamības kritēriji un veiksmīgi risināti jautājumi ne tikai saistībā ar vides piekļūstamību cilvēkiem ar kustību traucējumiem, bet arī cilvēkiem ar dažāda veida FT, ģimenēm ar maziem bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, kā arī ikvienai sabiedrības grupai.
3. Konsultācijas tika sniegtas 68 objektos, kas saistīti ar DI procesa īstenošanu Latvijā. Tikai divi no šiem objektiem ir jaunbūves, kurās pilnībā iespējams ievērot universālā dizaina principus un jau to projektēšanas posmā veidot vidi piekļūstamu cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem. Savukārt pārējos objektos, kas visbiežāk ir iekārtoti senās un ne vienmēr labā tehniskā stāvoklī esošās ēkās, ar piekļūstamības nodrošināšanai izmantotiem risinājumiem nav panākts vēlamais rezultāts un pakalpojumu saņēmēji nevar izmantot telpas paši neatkarīgi bez personāla atbalsta.
4. Daudzviet, veicot vides piekļūstamības nodrošināšanu agrāk celtajās ēkās, ne vienmēr ir pārdomāti efektīvākie piekļūstamības risinājumi. Piemēram, kādā skolā piekļūstamības nodrošināšanai tiek izmantoti 7 diagonālie pacelāji, lai gan ir skaidrs, ka šos pacelājus skolēns ar kustību traucējumiem nevar izmantot patstāvīgi bez personāla iesaistes un netraucējot pārējo skolēnu plūsmai.
5. Joprojām vērojams vienota skatījuma trūkums to profesionāļu vidū, kuri ir atbildīgi arī par konkrētā objekta piekļūstamības nodrošināšanu, jo īpaši daudzfunkcionālās celtnēs, kur finansējums saņemts vairākās kārtās, pietrūkst skaidri pārdomātas pēctecības darbu veikšanā, nodrošinot piekļūstamību. Tas rada haotisku un reizēm grūti saprotamu vidi, kas nav atbilstoša piekļūstamības principiem un normatīvajam regulējumam.
6. Liela nozīme piekļūstamības nodrošināšanā ir ne tikai arhitektam, kas veido ēkas kopējo plānojumu, bet arī pakalpojumu sniedzējiem. Svarīgs ir arī iekštelpu iekārtojums atbilstoši piekļūstamības principiem. Kā liecina konsultācijas laikā iegūtā pieredze, ievērojami labāks iekštelpu iekārtojums ir tajos objektos, kur to plānošanā ir piesaistīti paši pakalpojumu sniedzēji, kuri labi pārzina savu klientu vajadzības. Piemēram, kāda grupu dzīvokļa virtuve, kas paredzēta cilvēkiem ar kustību traucējumiem, ir iekārtota,

neņemot vērā specifiskās riteņkrēsla lietotāja vajadzības – nav iespējas ērti piekļūt izlietnei un plītij.

7. Bažas raisa tie objekti, kuros ES struktūrfondu finansējums izmantots tikai ēkas nelielas daļas rekonstrukcijai. Ja pārējā ēkas daļa netiek un, ticamāk, arī netiks renovēta lielo izmaksu dēļ, pastāv risks, ka izveidotais pakalpojums nevarēs darboties ilgtermiņā.
8. Sniedzot vides piekļūstamības konsultācijas objektos, kas saistīti ar DI, bieži nācās saskarties ar darbinieku nezināšanu un neizpratni par to, kā šiem pakalpojumiem būtu jādarbojas. Darbiniekiem nav skaidras izpratnes par potenciālajiem klientiem un viņu vajadzībām, tāpēc bieži vien netiek pievērsta pietiekama uzmanība arī jautājumiem par atbilstošas vides izveidi un piekļūstamību. Bieži izskanēja arī viedoklis, ka mērķa grupā nebūs cilvēki ar noteikta veida FT, piemēram, ka cilvēku ar kustību traucējumiem šeit nebūs.
9. Lielākajā daļā ar DI procesu saistīto infrastruktūras objektu atrodas vienuviet, piemēram, gan grupu dzīvokļi, gan dienas aprūpes centri, gan specializētās darbnīcas, kas zināmā mērā veido segregētu vidi, kurā cilvēks ar invaliditāti pavada visu laiku – gan dzīvojot, gan strādājot, gan atpūšoties. Tas ir pretrunā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, kas nosaka, ka valstīm ir jādara viss, lai veidotu iekļaujošu sabiedrību, nevis nošķirtu cilvēkus ar invaliditāti no pārējās sabiedrības daļas.
10. Vēl aizvien, nodrošinot ēku piekļūstamību, pārāk maz tiek domāts par drošības jautājumiem ārkārtas situācijās. Nepieciešams veidot skaidras norādes par evakuācijas ceļiem, iegādāties nepieciešamos palīglīdzekļus, piemēram, evakuācijas krēslus, kā arī veikt darbinieku apmācību, kā rīkoties ārkārtas gadījumos, kad cilvēkiem ar invaliditāti jāpalīdz izkļūt no ēkas.

8. IETEIKUMI

1. Katra objekta piekļūstamība ir jāskata kompleksi saistībā ar konkrēto pakalpojumu, ko tajā paredzēts sniegt. Ja pakalpojums būs nepieciešams cilvēkam ar invaliditāti ikdienā, piemēram, grupu dzīvoklis, piekļūstamības līmenim jābūt ļoti augstam, jo no tā būs atkarīga šī cilvēka spēja dzīvot patstāvīgi bez citu atbalsta, kā arī dzīves kvalitāte.
2. Plānojot turpmāko DI pakalpojumu attīstību, tie būtu jāattīsta vietās, kur cilvēki ar invaliditāti var pilnvērtīgi iekļauties vietējās kopienas dzīvē.
3. Veidojot piekļūstamības risinājumus agrāk celtās ēkās, nepieciešams izvērtēt, kāda veida tehniskie pielāgojumi izmantojami visērtāk un kā tos varētu izmantot iespējami plašāks lietotāju loks, neradot papildu pārvietošanās šķēršļus citiem infrastruktūras lietotājiem.
4. Veidojot piekļūstamību objektos, īpaši tajos, kas saistīti ar DI procesa īstenošanu, svarīgi savlaicīgi konsultēties ar mērķa grupu vai tās pārstāvjiem, lai atrastu vislabākos piekļūstamības risinājumus.
5. Latvijā nepieciešams izstrādāt īpašas piekļūstamības vadlīnijas veselības aprūpes objektiem, kur bieži uzturas cilvēki ar smagiem FT. Šajās vietās jāparedz citas, augstākas piekļūstamības prasības, jo izmantotajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem ir mazas manevrēšanas iespējas un lielāki izmēri, lai tiem derētu standarta vai nepilnīgi piekļūstamības risinājumi.

9. VIDES PIEKĻŪSTAMĪBAS KONSULTĀCIJU SAŅĒMĒJU APTAUJA PAR KONSULTĀCIJU KVALITĀTI UN LIETDERĪBU

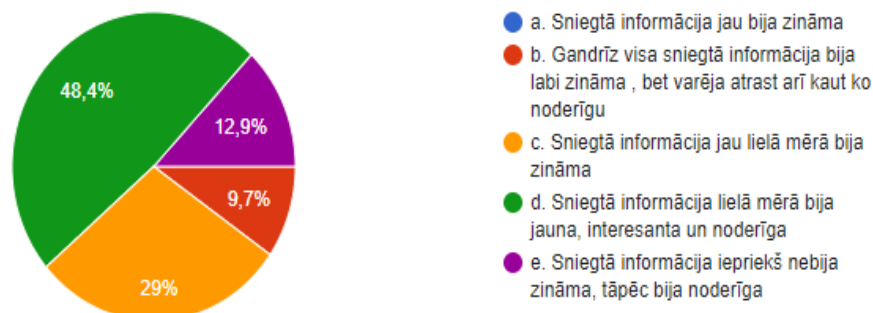
Aptaujā piedalījās 31 ERAF un KF līdzfinansēto projektu, kuros tika veiktas ekspertu konsultācijas, vadītājs (turpmāk – respondenti). Respondentiem tika uzdoti pieci jautājumi, lai noskaidrotu viņu vērtējumu par saņemtajām vides piekļūstamības ekspertu konsultācijām un to lietderību. Aptauja bija elektroniska un anonīma.

1. Novērtējiet, cik noderīga bija vides pieejamības eksperta sniegtā konsultācija?

60% respondentu atzīmēja, ka konsultācijas laikā sniegtā informācija bija daļēji vai pilnībā jauna, 40% uzskatīja, ka sniegtā informācija jau lielā mērā bija zināma.

1. Novērtējiet, cik noderīga bija vides pieejamības eksperta sniegtā konsultācija?

31 atbilde

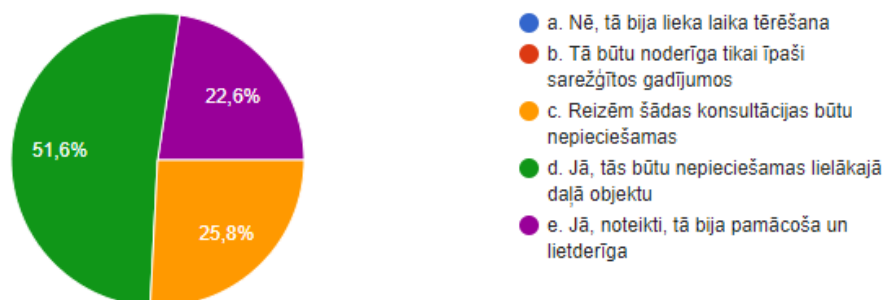
14. attēls. Ekspertu sniegto konsultāciju novērtējums

2. Vai šādu konsultāciju jūs ieteiktu saņemt arī citiem projektu īstenotājiem?

51% respondentu uzskata, ka šādas konsultācijas būtu noderīgas lielākajā daļā objektu, 22% – ka konsultācijas bija noderīgas, 25% – ka šādas konsultācijas ir nepieciešamas tikai reizēm.

2. Vai šādu konsultāciju ieteiktu saņemt arī citiem projektu īstenotājiem?

31 atbilde

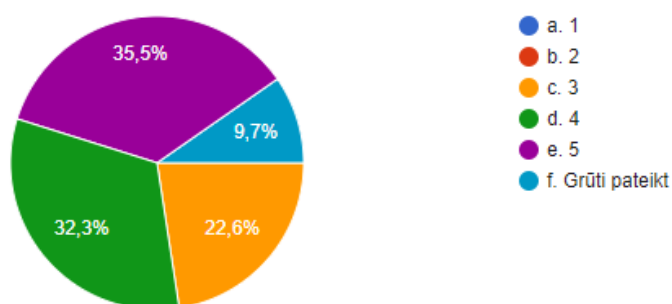
15. attēls. Vērtējums par ekspertu sniegto konsultāciju lietderīgumu

3. Novērtējiet cik lielā mērā sniegtie priekšlikumi par vides pieejamības uzlabošanu varētu tikt realizēti dzīvē?

Neviens respondents neatzīmēja, ka netiks izpildīts neviens ieteikums. Faktiski visi respondenti ir gatavi ņemt vērā konsultantu sniegtos ieteikumus. To izpilde gan bieži saistīta ar finanšu resursiem. Tikai mazāk par 10% respondentiem bija grūti pateikt, vai ņems vērā un kad izpildīs ekspertu ieteikumus.

3. . Novērtējiet cik lielā mērā sniegtie priekšlikumi par vides pieejamības uzlabošanu varētu tikt realizēti dzīvē? Atzīmējiet skalā 1 – ja netiks ņemts vērā neviens priekšlikums un 5, ja tiks ņemti vērā visi.

31 atbilde

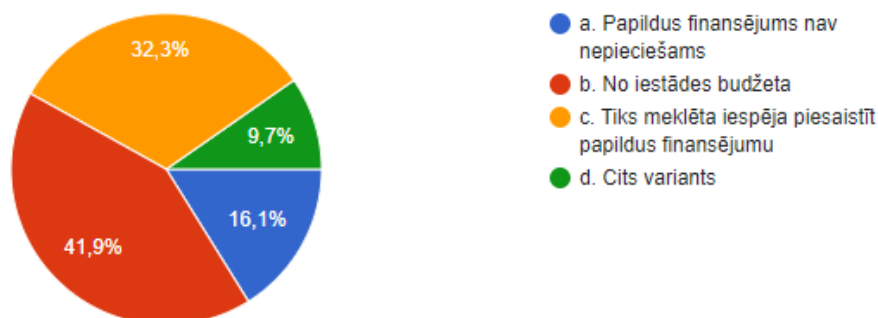
16. attēls. Vērtējums par ekspertu sniegto konsultāciju ieviešanu

4. Par kādiem līdzekļiem izteiktie priekšlikumi varētu tikt realizēti?

16 % respondentu atbildēja, ka, lai realizētu vides pieejamības ekspertu ieteikumus, papildu finansējums nav nepieciešams. 32 % respondentu atbildēja, ka nepieciešams papildu finansējums, kuru centīsies piesaistīt. Savukārt 41 % respondentu uzskata, ka ieteikumus ir iespējams finansēt no iestādes budžeta.

4. Par kādiem līdzekļiem izteiktie priekšlikumi varētu tikt realizēti?

31 atbilde

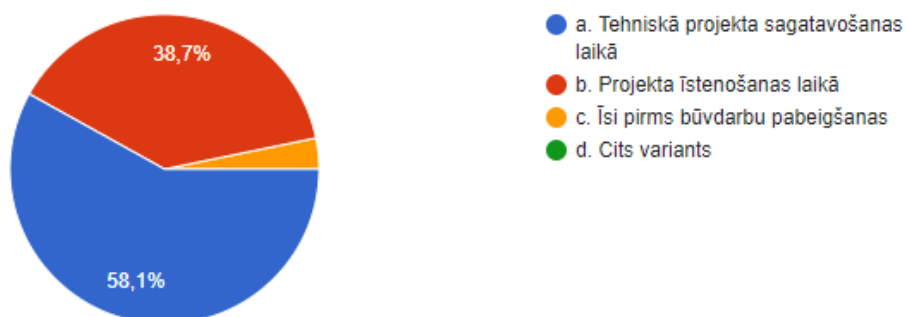
17. attēls. Vērtējums par ekspertu sniegto priekšlikumu finansējumu

5. Kurā projekta īstenošanas posmā vides piekļūstamības eksperta konsultācija būtu vislietderīgākā?

Lielākā daļa (58%) respondentu vēlētos padziļinātu pieejamības ekspertu konsultāciju tehniskā projekta sagatavošanas laikā. 32% respondentu uzskata, ka konsultācijas visefektīvākās būtu jau būvniecības/rekonstrukcijas laikā.

5. Kurā projekta īstenošanas stadijā vides pieejamības eksperta konsultācija būtu vislietderīgākā?

31 atbilde

18. attēls. Vērtējums par ekspertu sniegto konsultācijas laiku konsultācijas laiku konsultācijas laiku